

Hind 40 marka

ROMAAN

No 12

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma!

Edgar Allan Poe: Kukkumine Maelstromi.

Arkadi Awertshenko: Wale.

Alice von Gudy: Dunbar kirikukell.

A. S. Pushkin: Mässujuht Pugatshow.

John Galsworthy: Saltä pro nobis.

Araabia tarkus.

Pavils Rozits: Seitse roosi.

Hellmuth Unger: Tähtedewaheline reisibüroo.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENÕ"
TALLINN, 1924, III. AASTA KÄIK.

Hindmõistus

Nr. 12 (54).

Mis on üle hea südametunnistuse ja terve keha?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn. Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 20. juulini. Lahendajate nimed avaldatakse Romaanis nr. 15.

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) 1 aastakäik „Romaani“ 1924; 2) A. H. Tammsaare – „Üle piiri.“

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

*Nr. 9 (51)

on järgmine: I. Kuul. II. Leek. III. Wiil. IV. Kool.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: A. Animägi, Ada Alberg, Herta Armann, Rud. Alber, Helmut Adamowitsch, Eleonoore Emann, Leonid Grigorjew, Ella Jung, Rita Jürgens, Lolo Juuse, Hilda Jürgens, W. Rukk, Hans Kuisk, A. Klaus, J. Kraus, Jda Kull, Elfriede Krönfeldt, Hilda Kutscher, J. Kuusk, A. Kitwell, A. Limberg, A. Lora, Ella Luiga, L. Loginowa, Johann, Lammas, Senta Lepmann, W. Loomann, Oskar Meresma, R. Miedeberg, A. Mitkop, K. Maamägi, Alfred Nieneberg, Ernst Neumann, Arthur Poomann, Roland Papp, F. Puusepp, Johannes Pärnamägi, Oskar Pesmann, J. Pekker, Otto Roote, A. Rutnik, W. Raud, Espe Ranto, Edm. Rekkaro, Karl Saarepere, A. Sibul, J. Siilem, Amanda Saage Helmut Saage, Mihkel Tiido, Alice Tänaawa, Ernst Tobber, Emilie Wolberg, Selma Weebermann, O. Wörk, Herta Wälja, Adele Wiidebaum, August Zew, R. Naurits, R. Hacker.

Tartust: Liisa Arak, Woldemar Bleier, Elmar Herbst, Wiktor Jauram, P. Jänes, Arthur Kukemelk, Rudolf Karp, Helmi Klaos, A. Lall, Wold. Leemets, Edgar Leppik, Elisabeth Lall, Artur Lall,

M. Madison, J. Nigol, L. Nieländer, Anny Pille, Eduard, Pedajas, Melita Rezold, H. Ronimoos, Johannes Simenson, Nikolai Sohi, August Sohi, Nikolai, Soll, Artemi Soll, Silwia Tullfi, Arteeni Zittarlill, Lilly Jürgenson, A. Pisuke, Robert Keres, Must Wähk.

Pärnust: Ksenia Annus, Milda Kung, A. Kase, Aug. Kotkas, F. Kõlwart, R. Neostus, A. Püll, Linda Pock, J. Põdsam, Alice Rillo, H. Reimann, S. Reimann, Harald Tugetam, Meta Tomson, Mats Uha, M. Önnis, R. Põlde.

Narwast: Bernhard Lunden, E. Reisberg. **Walgast:** J. Lõhmus, Fromhold Reiljan, Tartlane. **Wõrust:** J. Reimann, **Wiljandist:** Aleksander Pütsepp, Arnold Sepp, August Torbeck. **Haapsalust:** E. Kimberg, Wiktor Kimberg. **Baltiskist:** Endel Liwe, Alfred Weltmann. **Rakwerest:** F. Bauer, Fritz Kask, Ellen Nurk, J. Otto, E. Schulzenberg, Felix Tenneberg, A. Treier, Paul Weebermann. **Wändrast:** A. Bergmann, **Nõmmelt:** R. Bibikow, **Jõgewalt:** Willem Dawel, P. Ostraldt, Wiktor Rasin, **Torilt:** M. Eun, Kolla Raudsepp, **Põltsamaalt:** Helisilwio. **Tudulinnast:** Eduard Ilwes, D. Mölder. **Koselt:** Kristine

Romaan

Nr. 12

Ilmub faks forda kuus.

1924

III aastakäik.

Sinust küll ei lahku ma!

Saksa kirjaniit Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

7

„Ematene — ära Elisat kiru. Tema tegi dieti. Et wõi ühendust sobitada, kui süta sellega nõus ei ole. Tema ei armastanud mind küllalt sedamõrd, et wõis mu naiseks saada.“

„See ju see ongi, millest ma aru ei saa, Ernst. Niisugune ilus mees kui sina — niisugune tore mees, keda sabanded omale ihlawad — ja tema'e pole sa veel küllalt hea!“

„Mina olin temale siis dieti liig hea, keda ilma õige armastuseta ei maksnud wõtta. Ta armastab mind kui õde, ja minu pigi on, et ma sellega ei wõinud rahul olla. Tahab sa pahandada, siis pahanda minuga. Sigemini, ära pahanda, sest ta mina olen sellega leppinud. Ja murtud südame kätte pole ma ta furnud. Sööb ja jook maitseb hästi. Sina rawitseb mind kui mähkmes last ja mul on nii hea elada, eriti veel külmal talwõhtul sinu juures. Miks peaksin ma oma rahu rikkuda lasta naisel, kes mulle midagi ei taha olla ja kes mind ei mõista. Sinust aitab mulle küllalt.“

„Ja kui mind kord enam ei ole?“

„Jumal, sina oled oma 49 aastaga alles nii tugev ja priske, et wõib minu juures veel aastat kolmümmend wiibida. Mul on veel pärasõtki aega naist otsida.“

„Kui sind siis veel keegi tahab.“

„Nad waataksid üksiksele nõrku ja naerksid.“

„Kannata ema, enne kui raugaks saan, mõtlen ma asja üle veel kord käpselt järele.“

„Wana proua raputas pead.“

„Ära nõ räägi midagi. Ma tean, nii kaua kui Elisa veel neiu on, ei mõtlegi sa kedagi teisest kõiha, sest sa looad teda kord ikkagi veel oma nõusse saada.“

Ernst waatas talle tõsiselt otja.

„Ei, ema, inimesed, nagu mina ja Elisa, teawad, kuidas asjad on. Kas armastawad üks teist wõi ei armasta. Poolikuga nad ei lepi. Ilma armastuseta ei taha Elisa mind ega mina Elisat. Wuidu ei oleks ta mind ju tagasi lükanud.“

„Wana proua õhtas.“

„Kas sulle siis keegi teine ei meeldi, Ernst? Näiteks ilus Sylvia Kleinle.“

„Ei, ema. Niisugune mustajuukeline elawhõbe — oh häda — minu ilus rahu.“

„Ja lustilik ilus Sophie Helmholtz?“

„Du õige kena — aga ainult mänguasi.“

„Sis aga Käthe Brand — kes sama walgereweline ja sniifilmaline kui Elisa — ja tore neiu — temast saab suurepärase tohtriproua.“

Ernst äigas üle otsaesse.

„Sa käib mulle täna hirmsasti peale, ema.“

„Mii siis Käthe? Ka mitte?“

Arst naeris.

„S'e mõiks mulle juba ennem meelbida. Käthe Brand on armas, mõistlik neiu. Aga waata, ema, temast on mul teisena lahju, temal oleks olnud efmene õigus.“

„Ta tuleb sulle sellegipärast — kobe. Ja see neiu oleks mulle soowitawaks minijaks.“

„Weel mitte, ema — weel mitte — wabest kord hiljem — kui ma südames wabamaks saan. Ära sunni mind, see ei ole hea.“

Seega lõppes jutt.

Teisel päewal läks arst jälle oma tohuseid täitma. Kui ta lõunaajal koju tuli ja sõõgitoas akna alla istus, kolistati korruga.

„Ema ja poeg jäib kuulama.“

Juba tuligi teenija Dörte tuppä, paber käes.

"Sumalusene, proua doktor — telegramm!" hüüdis ta juba lävel.

Telegrammid olid tohtrimajas haruldased ja Dörte tundis neid ainult kui õnnetuse kuulatajaid.

Ernst Heinzius ulatas käe imestades selle järele.

"Dõesti — telegramm sulle, ema!"

"Mulle?" küsis see ehmatades ja võttis telegrammi vastu. "Mu Sumal — mis on siis sündinud?"

"Näva, ema."

"Ei, ava sina!"

Arst avas telegrammi ja luges:

"Jouan täna õhtul teile ja palun vastu võtmist, Elisa."

Ema ja poeg kahvatasid pisut ja waatasid üksteisele näkku. Dörte suu läks lahti. Proua pööras tema poole.

"Hea küll, Dörte — anna posteljonile pisut jootraha."

Dörte ei lahkunud heameelega. Ta oles heameelega kuulnud, mis see telegramm tähendas. Aga ei aidanud, ta pidi lahkuma. Alles siis küsis proua Heinzius pojalt:

"Kas saab sellest aru, Ernst?"

"Ei, ema."

"Imelik — Elisa wiimne kiri ei annud vähematki märku, et tal nõu meile tulla. Ta teatas ainult, et veebruarikuu lõpul Berliini lähed ja noore wärstina juure jääb."

"Wahest on asi muutunud, ema. Igatahes olgu ta tere tulemast — eks?"

"Muidugi — kui — kui ta sul aga jälle südant raskes ei tee."

Ernst naeratas.

"Ole mureta, ema, ja rõõmusta ta tuleku üle. See on hea, kui see hea laps kord jälle meie ligibal wiibib."

"Muidugi. Ja kui ja rahulik oleb, on mul sellest ka rõõm."

"Olen täitsa rahulik, ema."

"Aga miks teatab ta ennast nii äkki? Kui midagi paha pole juhtunud!"

"Küll seda kohe kuuleme. Ja nüüd — wasslaküpsis, ema!"

Ema kölistas. Dörte ilmus ootamata ruttu, aga ilma küpsiseta. Tema uskus, et telegramm majakorra ümber lükkab, ja imestas, kui kõil rahulikult lauas istusid.

"Noh, Dörte — küpsis," manitses proua.

"Ah nii — arwasin, et midagi muud on."

Ema ja poeg naersid.

"Too nüüd küpsis sisse, Dörte."

See sündis.

"Dörte sureb uudishimmu," ütles Ernst naerdes.

Aga kui küpsis juba majaproua ees seisis, ütles see rahulikult:

"Dörte, sea wõbrastetuba korda, minu õetütar Elisa tuleb meile täna õhtul külla."

Nüüd langes kiwi Dörte südamel pealt.

"Sumalusene! Preili Elisa?"

"Jah."

"Aga ma uskusin, et ta laugel Wenemaal wiibib!"

"Sealt tuleb meile ju ka raudtee. Nüüd mine ja küta ka ahju. Woodipesu annan sulle ise pärast wälja."

Ema ja poeg sõid waitides. Wasslaküpsis ei kahanenud palju.

Pärast lõunat oli Ernstil jälle kõnetund. Ta oli pisut rahutum, kui näidata tahtis. Ta oli Elisat wiimati näinud aastate eest. Ja nüüd tuli ta jälle. Kas riskus see tulek wanaid haawad uuesti lahti, wõi tõi ta nelle parandust?

Oli lugu, kuidas ta oli, Elisa ja ema ei pidanud seda märkama. Ja salajas südamel tundis ta selle tuleku üle ometi rõõmu.

Wiimaks jõudis aeg wassali minna. Ernst läks emaga ühes.

Ja kui Elisa rongist wälja astus, wõeti ta nii südamlikult vastu, et ta neil meeletigutuses ainult sõnatult suutis kätt pigistada ja neile niiskeil silmil otse waatata.

Proua Heinzius oli talle kohe tahtnud kõiksugu küsimust esitada, aga pill kahmatule kurwale neiunäole peatas teda. Ta wahetas pojaga wargelt pilku. See andis märku, nagu oles ta tahtnud ütelda: "Jah, märkan ka, et talle midagi on juhtunud, aga ei maksa teda küsimustega tällitada."

Elisa tundis seda suure heateona, et teda küsimustega ei tällitatu. Ta tahtis neile ise seletuse anda, kui ta selleks arwas tulnud olewat paraja filmapilgu.

Tund aega hiljem istusid nad õhtulaual. Lambituli walgustas Elisa kuldbuukseid. Aga ta näitas ka ta kurba nägu ja walusat joont ta suu ümber. Ernst Heinzius hakkas teda ilka jälle filmitsema, sest neiu näis ta arust veel ilusam olewat kui enne. Aga armastuse instinktiga tundis ta ka, et midagi neiu rahu oli efitanud ja ta näole nagu loort laotanud. Neiu filmab rääkisid leelt, mida ta tundis. Nutmata pisarad puhkasi nende jägamuses. Ja Ernst teadis, et neiu armastas. Kes wõis see kadestuswäärt isik olla? Kas teadis ta, misjugu waranduse ta läest andis? Wõi oli neiu sama saatus tabanud kui teda — oli ta laotanud oma südamel ilma südant vastu saamata?

Sõdimine lõppes ja Dörte hakkas lauda koristama.

Proua Heinz'us mõttis Elisa oma kõrwale sohvale ja Ernst mõttis nende vastas tugitoolil istet.

Wana proua püüdis ilmsüütut jutuainet käsitada, aga Ernst ja Elisa ei teinud talle ülesannet sugugi lergeks. Nad rääkisid ainult wähe. Ja wiimaks lõpetas prouagi jutu Teetis waihus. Dörte oli jälle wälja läinud, kui ta korwi õuntega oli lauale asetanud.

Elisa oli sügawas mõttes istunud. Nüüd tõstis ta pea ja waatas emale ning pojale näkku.

"Tädi Johanna — armas Ernst," ütles ta otsustawalt ja sügawasti hinge tõmmates, "teie pole minult veel küsinud, miks ma nii äkki teie juure tulin. Aga forid pean ma seda ikkagi ütleva, ja parem on, kui kohe. Ma pidin oma kohalt würist Kalnoky majas lahkuma. Ja tahtsin teid südamest paluda, mind mõneks ajaks oma juure wõtta, kuni mõne teise koha leian. Ma loodan, et ma Teid kaua ei tällita."

"Aga laps," ütles tädi Johanna ettehehtewalt, "Sina pole ju kellegi wõõras, waid pead endal siin majas hea tundma."

Elisa mõttis ta läe ja tõstis impulsiwilest suu juure. Siis waatas ta kaua Ernsti peale, nagu teada tahtes, kas ta temal selle selle wastu midagi ei ole, kartes, et ta talle sellega walu teeb.

Ernst näis ta mõtteid mõistwat ja naeratas talle rahustades wastu:

"Sa tead ju, Elisa, et sa minu emale armatsaks tütreks oled, ja mulle — mina ütlen sulle kui õele alati tere tulemast."

Elisa teadis, et Ernst tal sellega tahtis kõid kartust südamest wõtta, ja andis talle lätt.

"Tänan sind selle sõna eest, Ernst. Ja nüüd tahan ma sulle ka ütelda, kuidas see tuli, et ma oma kohalt nii ruttu pidin lahkuma, kuigi mul raske on seda teile ütelda."

"Siis waili parem, Elisa. Meie pole mingisugust seletust waja" ütles Ernst soojalt.

Elisa raputas pead.

"Ei, ei — kui oma ainsatele sugulastele pean ma oma tegewusest aru andma," ütles ta ruttu.

Ja siis jutustas ta lühidalt oma armastuse ja kannatuse loo ära. Ernst Heinz'us toetas selle juures oma pea kätele. Niitaua kui ta teadis Elisa südame waba olemat, oli tal ikkagi weel wäikne lootus olnud seda forid wõtta. Nüüd oli lootus purustatud. Aga kummaliskel wiisil tõi see teadmine talle esimese pöurutuse järele rahu, mis ta südamest kõid wiimse aja pingutused wõttis.

Kui Elisa lõpetas, mõttis ta netu läest südamlikult finni.

"Sina pead alati meile jääma. Oma haige südamega ei wõi ja enam wälja inimeste hulka minna."

Tädi Johanna oli Elisa jutustust kuuldes nutnud. Nüüd mõttis ta Elisa ümbert südamlikult finni.

"Mis Ernst ütles, ütlen minagi — jää melle alati."

Elisa silmad olid märjäd. Ta raputas pead.

"Teie olete head ja teil on minuga head mõtted. Aga mulle on nüüd enam kui ial waja tööd ja ringfondi, kus ma oma jõudu saan tarwitada."

"Seda wõid sa meilgi, laps. Waata, mina jään wanaks ja mu jõud ei jää warsti enam Ernsti nii toetada, kui seda waja on. Kui tihti on talle haigete juures abi waja, ja seal wõid siis wäga kasulik olla."

"Jah, Elisa, seda sa wõiksid," kinnitas Ernst tõsiselt. "Ja — minu pärast ära kardada. Nägime sellest forid, et meie wähe selge oleks. Minu südames pole mingisugust soowi, mida sa ei wõiks täita. Meie wõime koos töötada nagu õde ja wend, ja ema wõiks enesele rohkem puhkust lubada."

Elisa silmitses teda mõteldes.

"Kõige pealt tänan ma sind, et sa mu südame pealt raske koorma wõtad, ja siis pakumise eest. Olen nii rõõmus, et sa sellest oled jagu saanud, mis ma sulle pidin tegema. Ja ma loodan, et sa warsti noore proua matja tood. Siis aga, wahanda, olen ma üleliigne. Ei — ära waidle wastu. Mina olen nüüd tiiwust pisut wigane ja mul on heameel, et sin warjupaiga leian. Dotan sin rahulikult, kuni mu tiiwad jälle paranewad ja ma tean, kuhu poole nad wõin pöörda."

Nüüd tuli Dörte teatega, herra doktor mingu kohe seebikeetja Krügeri juure, kelle laps äkki haigeks jäänud.

Ernst tõusis kohe ja läks.

Tunni aja pärast tult ta tagasi.

Kui Elisa õhtul wõobisse läks, tänas ta Jumalat, kes talle niisuguse warjupaiga jutanud. Walusasti mõtles ta Wenemaa ja Aleksander Kalnoky peale. Ta süda oli rahulik. Aga kui ta oleks teadnud, mis sugused wõitlused Aleksandril ees olid, ei tea, kas ta tema kõrvalt oleks lahkunud.

* * *

Päewal enne Aleksandri Berliini sõitu, kui ta juudi juurest oli tagasi tulnud, istus würist Zwan oma töötoas kirjutuslaua ees ja waatas mõnda arwet läbi.

Ta polnud sellega veel walmis, kui talle minister Jernutshofi tulekut teatati.

Huwitatult kargas ta püsti ja läks tulijale vastu. Käit andes ütles ta ruttu:

„Sina tuleb ise minu juure, Paul Aleksandrowitsh? Miski tood mulle tähtsa teate. Palun istet wõtta.“

Jernutshof oli ta kätt pigistanud ja istet wõtnud. Ta ei wastanud kohe — ta nägu oli tõsine ja kahwatu.

Kerge rahutus ilmus wärsti näole.

„Sa ei wasta, armas sõber, ja sinu nägu näitab mulle, et sa häid teateid ei too.“

Jernutshof äigas käega üle näo. Siis ütles ta:

„Kõige pahemad teateid, Iwan.“

„Sa — siis on kiwid kadunud — waras mitte leida? Mii siis pole politseigi kõige wägewam,“ ütles wärst tufafelt.

Jernutshof silmitses oma saapaid.

„Kõigewägewam — ei. Ometi leidlik. Sel puhul tahaksin ütelda: „paraku!“ Kiwid on leitud!“

Wärst Iwan kargas püsti.

„Ja see on sinu arust paha teade. Kus on kiwid?“

„Nad on 120 tuhande eest juut Sedlikly'e panditud,“ ütles Jernutshof jumbunud häälega.

„No waata — siis on ta nende eest täie wääratuse annud. Aga nüüd edasi mu armas — kes on nad pantinud — kas waras on teil käes?“

Jälle wiimistas Jernutshof.

„Weel on ta waba — aga me teame, kus ta on.“

„Eit: lase ta wangistada. Miks sa wiimistad?“

„Ei tahtnud seda teha — lükkofin selle meelega edasi — et — skandaali eest hoida. Waras wiibib — sinu majas.“

„Sa — siis ometi üks teenijatest! Seda ma arwastin. Kes on see nabidafel, see kaabakas, kes Kalno'hyse reisirimist rõõwimiseks kasutab? Mina ei halasta — wargaid ma ei sall — wangistatagu ta kohe,“ hüüdis wärst wihafelt.

Nüüd tõusis Jernutshof ja astus ta juure. Käit tema olale pannes ütles ta raskesti rõhulades:

„Iwan — ütlesin sulle juba, et paha teate toon. Soowiksin, et mu ametnikud seekord oleksid olnud pimedad. Aga nad töötawad hästi ja kindlasti — minu kohus on sulle kõik ütelda.“

„Mis see tähendab — ma ei saa sinust aru.“

„Paraku saad sa seft õige pea aru — ole ette walmistatud kõige koledama vastu.“

Wärst Iwan silmitses teda tarretult. Ennast wägisi rahule sundides, ajas enda sirgeks.

„Käigi — ma kuulen,“ ütles ta sumbatatud ärewusega.

„Kiwid on warastanud ja pantinud — sinu poeg Aleksander.“

Minus rõgijew hääli tuli wärsti rinnast. Nagu löögist tabatud, wajus ta tugitoolile ja kahmas toolitoest kramplikult linni. Tuhkhalli nägu sõbra poole üles tõstes, tõukas ta suust lallutamal toonil:

„Ei — ei — eks ole — see pole tõsi!“

Jernutshof waatas põrutatult sõbra tuhkhalile, ehmatusest wilitustunud näole.

„See on tõsi, Iwan. Ma mina ei tahtnud seda uskuda. Aga kõik on selge, kõik on tõendatud. Sinu pojale olid mängumõlad ja ta on katjunud seda mõlga igal kombel tasuda. Aga sinu korraldused olid tal igalpool ees. Kohe sinu tütre pulma järele wiis ta kiwid juudile. Ta pidi 120 tuhandele allakirjutama, tegi aga tingimiseks, et ta kiwid tagasi saab osta. Wiiskümmeend tuhat on ta juba tagasi maksnud — ja täna — kaks tundi tagasi — maksis ta jälle ühe summa. Üks minu ametnikkudest oli wiimase juuajamise tunnistaja juudi juures. Ja seeega koondus tõenduste ahel. Lühidalt, ei ole kahtlust, et sinu poeg kiwid — wõttis.“

Wärst Iwan wahtis meeletult ja tarretult oma ette. See oli põrutaw nähtus ja ta nägi wälja enam surru kui elaw.

Nüüd äkki nägi ta poja muutunud olekut teises walguses. Sinna oli ta jõudnud — wargaks, autuks!

Kramp raputas wanaherra keha, metsikult ringlestis kõige piinawamad mõtted ta peas. Wiha, hirm, etteheited enesele, põlgatus ja walutaw isaarmastus wõitlesid ta südames ülemwõimu pärast. Weel ita! oma elus ei olnud ta olnud nii meeletu ja meeletu. Nõus oma poja peale, mis ta hinges ülewamana omadusena elutienud, oli äkki langenud ja ta elu parim osa oli hääbunud.

Jernutshof toetus kaastundlikult laminate.

„Iwan — toibu,“ palus ta tasa.

Metsikult arlas wärst Iwan oma tarretuseft.

„Toibu! Toibu? Kas sina suudaksid seda, Paul Aleksandrowitsh? Minu poeg — waras! Kalnohy — waras, kellele mahub see pähe?“ agas ta.

Jernutshof astus ta juure ja pani käe ta olale.

„Ma tunnen sinuga kaasa — ja soowiksin, et seda sulle ei oleks tarwitsenud ütelda.“

Kaske oligus tuli wärsti rinnust.

„Paul Aleksandrowitsh,“ tõukas ta wälja, „kas tulid sa — teda — wangistama?“

„Ei Iwan — aga — sina andsid kuritöö üles ja minu ametnikud teawad seda, mis mi-

nagi lean. Ka juut teab, et kivid olid waras-tatud. Ma mõisin wangistamise edasi lüüata — ja — sina peafid nüüd oma teadaande ta-gast mõtma. Ma tšin selle teate sulle nüüd erawisil, kui sinu sõber. Sinu asi on nüüd määrata, mil kombel sinu — poeg — ennast saab ilmaliku õiguse läest päästa."

Mehele waatasid üksleisele kindlasti silma. Nad mõistsid üksleisti, ja teadsid, mis tähendus Jernutshofi sõnadel oli.

Kõlm higi seisid wüürsti otsaestjel. Ta noogutas pead, nagu tardunud.

"Mõistan, Paul Aleksandrowitš, mõistan sind!"

Jernutshof hakkas kergemini hingama.

"Siis pole mul sulle enam midagi ütelda, Jwan. Süttan kõik sammud edasi — ütleme kolmeks päewaks — kas on sest küllalt?"

Jälle silmitsesid nad üksleisti mõistwalt Wärin jooksis wüürsti kehast läbi. Siis pigistas ta hambad lõtku ja ajas enda wägisi sirgeks.

"Küllalt. Ja — ma tänan sind, Paul Aleksandrowitš — tänan sind, et ma seda ei näinud, et üks Kalnoſy wangistataſje. Olen sügawasti sulle tänu wõlgu."

Jernutshof wõttis ta wärisewast käest kinni.

"Tänu pole waja. Soowiksin, et ma sulle ei oleks tarwitsenud see teadet tuua. Aga see pidi olema. Sumal aidaku sind, Jwan."

Siis läks üks Jernutshofi taga kinni — wüürst Jwan oli ässi. Nagu halwotult langes tugitoolile ja wahtis tarretult oma ette. Ta mõtted läksid segi. Minult suure waewaga jafas ta neid korraldada. Ja mis ta mõttes, oli hirmus — õudne.

Alles tüki aja pärast suutis ta kobades tõusta. Piltamisi astus ta oma kirjutuslaua juure ja awas seal puust kastise, mil hõbe-ilustused peal. Wajutus nõõbile awas lasti. Pehmel sammetpõlstril seisid kaks toredat pistoli

Raskesti wajus ta käsi nende e. Kõlma rana puudutamine käis taſt läbi nagu elektrilõõl. Aga ühtlasi sirgus ta kaju Wali, halas-tamata ilme tigi ta näo terastõwaks.

"See peab olema," ütles ta waljusti, nagu tahaks ta ise ennast wastu rääkimast keelata.

Siis pani ta kasti kaane jälle kinni ja helistas.

Kui teener ilmus, lästis ta rahulikult:

"Wüürst Aleksander — ma ootan teda koge!"

Teener kadus.

Nagu raudkaju seisid wüürst Jwan keset tuba. Sügawad waod oli see tund kündenud ta näole ja sealt gra pühkinud kõik, mis seal oli olnud pehmet ja õrna. Ta filmis seisid tume, põrutamatu otjus.

Aleksander tuli koge. Ta uskus, et isa talle weel mõne ülesande annab Berliini jaoks. Rahulikult ja muretult ilmus ta. Aga ainult pilku isa näole heites tujatas ta kogu nagu hirmust lõõli saades. Tunne, nagu tungiks ta rinnast sada nuga läbi ja nagu kahmaks üks rufikas ta kõrist kinni, waldas teda.

Küsimus, mis isa soowib, jäi tal kõrri. Kobades kahmas ta toolitoe järele.

Wüürst Jwan waatas talle filma ja nägi koge, et poja paha südametunnistus oli. Selles pilgus peitus kõik plin ja walu ja wiha, mis ta isasüda tundis.

Filma ennast liigutamata, ainult tarretu pilk poja, ütles ta kähisewalt, toonitult:

"Praegu lahtus siit fšeminister. Kalnoſy loſſikabelist on üks kuritegelik käsi pühawildi raamist kallistkivid wälja wõtnud. Jernutshof teatas mulle —, et — et sina — waras oled. Kas pean ma seda uskuma? Wõi näen wiirastust? Näagi — kas warastasid sina tõesti need kivid?"

Aleksander wankus kahwatades ja hobis toolitoeſt kramplikult kinni. Wõrdlematu õud paistis ta nõost.

"Isa!" oigas ta ja wajus jõuetult tugitoolile, nagu kättega kattes.

Jälle käis wärin wüürst Jwan kõrgest koguſt läbi. Kui weel olemas oli olnud wähemgi lootusekiir, poja olek häwitas selle täiesti.

"Kui siis tõsi — —? Kelm sina — autu kelm?" hüüdis ta oigades.

Aleksander tõstis pead. Ta nagu oli wiltu-kistud.

"Isa — isa!" kogeles ta meeletult.

Pakitsewail filmil wahtis wüürst teda. Üli-inimliku jõuga lammatas ta oma abastuse.

"Mis on sul mulle weel ütelda?" küsis ta külmalt.

Aleksander äigas nagu meeletu enesel läbi juuste.

Anna mulle andeks, isa — anna mulle andeks. Olin nagu meeletu — ei teadnud, mis tegin. Tahisin neid ainult laenata. Ara mõista mu peale nii waljust kohut. Seſtsaadid kui Eiiſa siit lahtus, olin ma palawikus. Sa ei tea, mis ta mulle oli. Mul oli ainult üks soow, walu oma rinnas wägistada, ükskõik, mil kombel. Ja siis sattusin jälle — mangu-lauda — seal leidſin filmapilguks unustust.

Ja ühel õõl kaotasin ma kõik — ja sadatuhat rubia auſõna peale. Naha ma kusagilt ei saanud — kind ei julenud ma paluda, sest ja olid ju auſõna annud, et mind enam ei aita. Meeleheitlikult reſſſſin ühes Kalnoſyſje — Tatjana pulma — ja kui ma kabelis palusin imet-pääsimist — seal kiirgasid mulle kivid wastu.

Õksel peale Tatjana pulmi tõin ma nad enesele. Lootsin, et nad jõuan suveni wälja luuastada ja tagasi wiia, ja uskusin, et kaotust ei märgata. Nii tuli see kõik, isa. Ühe osa sest summast olen ma juba tagasi maksanud. Olen hirmsasti kõhkunud, et kiwide puudumine leiti. Isa, anna mulle andeks, anna andeks! Ma olen wiimasel ajal hirmsasti kannatanud. Alles kui see kõik ju oli sündinud, sai mulle selgeks, mis ma olin teinud. Ära ole irati, isa, ma palun, anna mulle andeks!"

Würst Jwan oli liitumatu näoga kuulunud. Ta tundis, et ta ise ka süüdi oli. Sest ta ise oli ju Aleksandril kõik teed kinni pannud. Aga see kõik ei muutnud tõsiasi, et ta pojaft oli saanud waras, et politsei teda tundis ja wõis hukutada. Tema otsus oli tehtud — otsus, mis teda, isa, sama raskesti tabas kui poega.

Pikkamisi, waljul näol, astus ta oma kirjutuslaua juure ja awas püstolilaski.

Kobades otsis ta ühe sõjariista wälja ja sammus ta juure.

Pikkamisi tõstis ta käe ja asetask pistoli just poja ette lauale.

"Kalnoky nimekandja ei wõi ilma autal elada," ütles ta tumedalt ja lahwatult nagu surija.

Noor würst waatas täis õudu isa lohulangenud näole ja wartses.

"Isa!"

Nagu karjatus tuli see ta rinnast. Selle filmapilgu hirmus traagika pöruas teda südamepõhjani. Mitte enese peale ei suutnud ta sel filmapilgul mõelda, mitte selle peale, et ta oma elu oli kaotanud. Ta ei saanud milleski muust aru, kui sellest tõsiasi, et ta isa, kes teda nii wäga armastas, selle uhtus ja rõõm ta oli olnud, ta ise surma mõistis. Ja ta nägi, missugune hirmus walu ta isa südames pidi mõllama. Uhtlast aga ajas ta endal püsti isa suuruse ja jõu najal.

"Isa — anna mulle andeks, mis olen teinud," palus ta hääletult.

Würst Jwan toetas ennast laua najale.

"Kui sa oled oma süü lepitanud — nagu see peab olema — siis annan ma sulle andeks," ütles ta kähisewalt, waewalt kuuldawalt.

Aleksander ajas endal sirget ja tõusis järsku üles. Siis wõttis ta pistoli ja suudles seda, enne kui selle taskusse pani.

Õnnetu isa tuskatas, aga ta jäi paigale.

Noore würsti nägu oli lahwatanud, aga kindel.

"Sinu tahtmine sündigu, isa. Kas tohin oma ema Jumalaga jätta?" küsis ta taha.

Würst Jwan wantus ja pigistas filmad kinni.

Tema ema! Siiglasuurena ja ähwardawalt seisis õudne lugu ta ees. Cassha ema! Kuudas jõudis tema seda hirmsat asja kanda!? "Tema ei tea midagi," ütles ta.

Aleksandri süda oli raske kui kiwi rinnas. Mis ta oma wanematele teinud, lastis kõik muu — ka ta oma kannatuse — wäiksena ja tühisena paista. Palaw kaastunne isa wastu woogas ta rinda.

"Isa — ema pärast — luba mind teda Jumalaga jätta, nagu lähelst ma reifile. Ja ma reifin ära — siin ei pea see sündima. Wäljas — kusagil pool maailmas wõin ma — õnnetus — kogemata juhus —. Kui sa suudaksid warjata — kui teile sest ei saaks skandaali! Pääs ja paberid mul on Saksamaale minemiseks — seal teen ma seda — see on parem emale ja ka sulle. Ja kui see on sündinud — isa — ma kannan hoolt, et selle kohta teate saadan, siis ei ole ja minu peale enam pahane — siis mõtled minu peale andeksandwalt?"

Würst Jwan waatas tarretult.

"Surnu peale ei olba pahane. — Jumal aidaku sind!"

Aleksander surus ruttu oma huuled isa kääle.

"Ela hästi!" tajas tasateft nagu õht würsti kõrwa.

Weel üks pill — film filmi wastu seifid nad filmapilgu — kõik walu ja piin ses pilgus, siis läks Aleksander ruttu toast wälja.

Ta ruttas oma tuppa ja temal oli tunne, nagu ei oleks ta olnudki enam ta ise, nagu peaks ta kellegi teise saatust täitma ja mitte oma saatust.

Mehaanikult lehitses ta üht sõiduplaani. Tund aega oli lähema rongi ärasõiduni weel aega. Nagu automaat mõtles ja tegutses ta.

Kutsus Peetri.

"Paki ruttu pesu taskusse, Peeter, ma reifin juba täna Berliini. Sina tood, nii pea kui teated saad, muud pakid järele. Poole tunni pärast tõid — siis olgu kõik walmis," ütles ta, nagu oleks olnud tal kõik pähe õpitud.

Peeter kadus kummardades.

Aleksander äigas üle otsaefse. Siis läks ta ema juure. Ta suutis ennast isegi rahulikuna ja rõõmsana näidata.

"Tulen kind Jumalaga jätma, ema. Sõidan juba täna õhtul — mis ma weel homseni ootan."

Würstinna ei leidnud selles kiires otsuses midagi iseäralikku. Ta saatis terweiseid Tatjanale, ja siis jätsid nad õnast ja südamlikult Jumalaga.

Ikka jälle kaelustas ja suudles Cassha oma ema. Paistis, nagu ei oleks tal tial küll saanud. Siigutatult wastas ema ta õrnust.

"Jumalale tänu — minu poeg on mul jälle! Ta süda on jälle minu pärast!" mölles ema rõõmsasti.

Ja mitte vähematki aimu ei olnud tal, et ta poega viimast korda käte vahel hoidis ja nad üksteist ita enam ei pibanud nägema.

Kui Sassa ema juurest lahkus, tundis ta enda västmusest nõrga olevat. Enese walitsemine oli talt viimse jõu wälja pigistanud.

Oma toas wajus ta jõuetult toolile ja pigistas silmad.

Mõtelda ta ei tahtnud — waid kartis seda. Minult paar minutit puhkust, kuni tõld ette sõitis.

Ja kuna ta seal istus, nii hingelt'ult kui kehalt'ult täiesti wästinud, tõusis ta ette äkki meelitawalt armas pill.

Elisa!

Bõlem igatsus, teda weel kord näha, teda Jumalaga jätta, asus ta rinda. Surm näis talle olewat kergem, kui ta temale weel sai wälja puistata oma südamest kõik oma süü ja walu.

Mis asi talistas teda seda wiimast soowi täitmast? Keegi ei wõinud seda talistada. Igal surmamõistetul on õigus wiimase soowi peale, armsaid Jumalaga jätta tohtida.

Jah — ta tahtis reisida Elisa juure, teda weel kord näha, temale weel kord ütelda, kui wäga ta teda oli armastanud, weel kord ta pehmeid läbi oma otsaessel tunda, enne kui kuul ta südamest läbi tungis, kuul, mis isa ise oli püstolisse pannud.

Ta läbi surus põuetaskule. Ta tundis püstit, mis ta elu pidi lõpetama ja süüdi lepitema. Jah — weel kord Elisat näha ja siis — surra!

Täis uut jõudu kargas ta üles ja läks laua juure. Kindla käega kirjutas ta paberile:

"Minu armas, kallid isa! Mul on weel üks Jumalaga jätmise ees, enne kui teele lähen, millele ja minu juhatajale. Minu wiimne soov on weel kord Elisat näha. Seda ja mulle ei keela, nääd, mil mu tee lõpule wiib."

Ela hästi, armas isa. Weel ita pole ma nii sügawasti tunnud, kui wäga ma sind armastan — ja kui wäga sina mind armastad. Erõõsti ema —, ja kui mu saatuse on täidetud, terwita teda minu poolt wiimast korda ja palu temalt minu eest andeks. Terwita Tatjanat südamest. Sinu Sassa."

Kirja pani ta ümbrikku ja pitseeris selle kinni. Siis kirjutas ta sellele isa nime.

Kui ta siis trepist oli alla läinud ja ukse ees weel kord tagasi waatas, andis ta selle kirja Peetri kätte äraandmiseks.

Siis läks ta tõlda. Tore juhtnahaft lästastku seisis tõllas. Üks teener kargas kutseri kõrwale pufli ja — tõld wuras teele.

Würst Iwan oli, kui Aleksander toast lahkus, toolile wajunud. Seal lamask ta elutult, tarretult ja lastis hirmsa pilna enesest üle woolata.

Nii lamask ta weel, kui Peeter talle poja kirja tõi. Ta kohkus ja wahtis kammerteenrile otse.

"Kus ta on — minu poeg?" küsis ta. "Kõrgus würst Aleksander sõitis praegu wassali."

Würst Iwan wiskas käega.

Kui Peeter lahkus, tõusis würst ja wankus akna juure. Ta silmad läksid kirjuse. Ta siirutas käed wälja, nagu tahaks ta poega kinni hoida.

"Sassa — mu poeg!" ägas ta meeleheitlilult.

Siis wankus ta ja kukkus minestades põrandale. Poja kiri oli tal weel kramplikult käes.

Nii leidis ta mitu aja pärast ta kammerteener.

Kohkudes, ilma käre tõstmata, aitas see ta istutiis ja niisutas külma weega ta pead.

Würst Iwan toibus pikkamisi. Niipea kui ta meelemärgusele ärkas, läksis ta kammerteenrit, tema haigusest mitte kellelegi midagi lausuda.

Toibudes istus ta laua ette ja luges Aleksandri kirja, tarretult selle peale wahtides.

"Mõni nädal tagasi paistis mulle olewat suurimaks toetuseks ja suurimaks õnnetuseks see, kui mu poeg ennast oleks laulatada lastanud selle kohanilise netuga. Täna tänaaksin ma Jumalat põlwili maas olles, kui mind ei oleks tabanud midagi hirmsamat."

Wärisemil läks pani ta kirja luku taha, meeleheitlikult tundi ootama jäädes, mil ta õnnetule emale pidi wiima ta poja wiimse terwituse.

Siis kirjutas ta mõne sõna ministriks.

"Armas Paul Aleksandrowitsch! Kas tohin weel kord sind oma juure paluda? Ma pole küllalt nii terve, et wõiksin sinu juure tulla, ja ootan sind, niipea kui sul aega on. Iwan."

Need read saatis ta kohe Jernutshofile, kes temale ütelda lastis, et kohe tuleb.

Sõprabel oli pikk ja sügawtõstne jutuajamine. Würst Iwan teatas murtult, mis tema ja poja wahel sündinud, ja palus Jernutshofilt abi ja nõu, mis slandaali ärahooldamiseks waja. Siwid tahtis ta tagasi osta ja wanale kohale paigutada.

Jernutshof andis ausõna ja käe, et Kalmokj nime häbi eest hoiab. Kuna Aleksander enda

surma läbi ilmaliku karistuse eest päästis, pölnud teda waja wangistada. Kõik saadi waitselft joone ajada.

Würst Iwan määras teatud ametnikludede suurema summa, et nad waitselfid. Suut tegi seda juba ise oma humides.

Jernuthhof oli sügawasti pörutatud saatuse traagikast, mis ta sõbralt ainfa poja rööwis. Aga ta polnud Iraamale teist lõppu oodanud ja sai sõbrast aru. Mu üle kõige!

Kõwasti üksteise kätt surudes lahkusid nad.

Kuni Jernuthhofi lahkimiseni oli würst Iwan ennast jaksanud jalul hoida. Nüüd tundis ta enda nii haige olemist, et pidi woodikse hoitma.

Weel samal ööl jäi ta raskesti haigeks.

Maria Petrowna rawitses teda suure andumusega. Ta tahtis pojale ja tütrele isä haigusest teatada, aga würst Iwan keelas selle ära, tõendades, et see mõõdamine haigus on.

Nii leppis Maria Petrowna, ilma et oleks aimanud, miks Iwan seda keelas. Ta ei teadnud ju, mis sugune hirmus löök teda weel ootas.

* * *

Elisa elas rahulikus tohtrimajas. Et tädi ega Ernst tahtnud seft kuulbahi, et ta juba kõihta otfis. Elisa oli neile lahke wastumõtmise eest ülitänulik.

Eriti Ernst Heingius sai ta hinge selfuforast hästi aru ja ümbriises teda õrna hoolega.

Tihki mõttis ta tema jaoks aega, ja kui lewade juba tulemas oli, tegi ta neiu selftis iga päew pitema jalutuskäigu.

Enamasti tegid nad jalutuskäigu ümber järwe, mille kaldal tohtri maja suure aja sees seisis: Ned oli lewadeks juba lorras.

See järw amalbas Elisa peale erilist külgetõmbe jõudu. Saaga rääkis, see järw olla mõnest lohast põhjatusügaw ja ei andwat tial oma õhmit wälja. Kes järwe kullus, uppas, ja ta surnuteha ei tulnud tial enam nähtawale.

Ruud see olenes küll wähem järwe sügawusest Ka polnud sel mitte sugugi saladuslikku põhjust. Järwe põhj oli ainult kaetud paksu mudaga ja põhjataimebega, mis põhjaläinud surnuteha kinni hoibfid.

Sinnaelanitub aga olid järwega wäga rahul. Eitels oli temas palju kalu ja selfts palkus ta noorsoole nii suwel kui talwel palju lõbu.

Järwe põhja- ja länekaldal olid suured metsad, ta ida- ja lõunakaldal aga selfid ilusad majad ja aiad. Tohtri maja oli neist üks wägnematest. Wümasstel aastatel oli hull uusi majasid ehitatud, teiste seas ka kaks hotelli,

mille aiad järweni ulatasid ja kus suur hull paate lõbutsejatele alati oli wälja üürida.

Ja neid lõbusõite tehti tihti, selft et wastas selfswates metsades hea oli suwel wilus lõbutseja.

Pühapäewiti läksid noored ja wanad järwe kaldale, ja isegi pimedas weel liikselfid järwel paadid kirjude laternate walgul ja noorte laulu kõlal.

Sel aastal oli weesport amatud ülestõusmise pühhal.

Ka Elisa ja Ernst olid estmesel ülestõusmise pühhal tohtri paadis wälja päilsepaastilisele järwele sõudnud. Wärske lewadeõht wärwis Elisa lahmatanud põsed punaga ja ta nägi terwem wälja kui enne. Ja kui nad jälle maale tulid, ütles Ernst teda naeratades filmitsebes:

„Nüüd teeme iga päew, kui ilm ilus on, paadisõidu, Elisa. See on sulle ja mullegi hea.“

Elisa noogutas naeratades pead.

„Teeme Ernst. Ja kui ilm soojemaks läheb, tuleb tädi Johanna ka meiega ühes metsa. Waata, mets on meist nähtawasti ainult weerand tunni tee kaugel.“

„Ja selfab ometi tunni tee kaugel. West petab kergesti oma kaugustega.“

„West petab — igas asjas. Kuni näeme, kui rahulik järwepind on, siis ei tahaks uskuda, et ta ka tige on. On see tõst, Dörte räägib, et ta ühtegi surnut enam wälja ei anna?“

Nii räägitakse. Niipalju kui mina mäletan, on kaks intmet järwe ära uppunud. Üks mees, kelle paat ümber läks, ja üks neiu, kes surma ise otfis. Ja kumbagi surnuteha pole leitud, ehk küll hoolega otfit.“

Elisa filmitfes unistades kergesti liikumat wett

„Ah — seal all on mististi rahulik puhata,“ ütles ta tawalest ja mõtetesse wajunult. Ernst mõttis ta kkest kinni ja aitas ta silalalt maha.

„Mis suguste mõtetega ei mängita, Elisa,“ ütles ta tõselft.

Neiu waatas talle otfa ja raputas pead.

„Ei, Ernst, nendega ei mängita, sul on õigus. See polnudki muud kui jõe mõte. Waata ometi, kui ilusasti päike wees peegeldub — kui, kui ilus — ja seal eemal meelitaw mets! Puud katub juba nagu õrn rohelas loor. Weel wähe aega ja mets on haljas. Mis õttewad juba lilled. Onn meile, et wõime walgust maitsta!“

„Onn melle,“ kordas Ernst ja filmitfes neiu nägu rõõmsa hingetõmbusega. „Rõõmustan sinuga. Waata ometi, hotelli aiad istuwad juba inimesed, nagu et olekski enam nõhu katarriks.“

(Järgneb).

Kukkumine Maelstromi.

Ameerika kirjanik Edgar Allan Poe

„Jumala teed looduses ja inimlikus saatuses ei ole meie teed. Ja ettekujutused, mis neist erestele teeme, ei lähe sugugi kokku tema teoste suurepärasuse ja arusaamatusega, mis sügavamad on kui Demokritose kaevud.

Joseph Glanville.

Me olime jõudnud kõige kõrgema kaljumäe tippu. Möödus mitu minutit, kuni wanamees sedawõrd toibus, et jälle sai rääkida.

„Alles veel hiljuti,“ algas ta wiimaks, „oleksin Teid wõinud sama kergesti kui kõige noorem minu poegadest siia üles juhtida. Aga umbes kolm aastat tagasi oli mul sündmus, nagu seda veel ükski surelik inimene ei ole näinud, wõi õigemini, nagu seda veel ükski surelik pole üle elanud, et sellest siis saaks rääkida. Ja see kuuetunnine surmahirm, mis tookord tundsin, on mu hingelikult ja ihulikult murdunud. Teie arwate mind wäga wanaks meheks. Aga seda ma ei ole. Vähestast kui päewastjätkus, et mu süsimuste juukseid walgeks muuta, mu kehaliikmeid nõrgendada ja mu närwisid nii põrutada, et kõige vähema raskuse juures wärisema hakkam ja iga wari mind surmawalt wõib heidutada. Kas usute, et waewalt üle selle wäikse kalju wõin alla waadata, ilma et mu pea ümber ei hakkaks käima?“

„Wäike kalju,“ mille ääre ta nii muretumalt pikali heitnud, et ta keha raskem osa üle kaljuäärte wälja ulatas ja teda ainult kaljuäärmisele libedale äärele toetatud küünarnukk kukkumast hoidis, see „wäike kalju“ oli järsk, seinpüsti seisew, mustast läikiwast graniidist kalju, mis alt kaljumerest umbes 1500 kuni 1600 jalga kõrgele tõusis. Mind ei oleks ükski wägi suutnud kalju äärele kuni pooltosina jala ligidusse meelitada.

Seltsimehe kardetaw seisukoht ärritas mind nii, et hirmunult maha langessin, oma ligidalt pöösastest kinni kahmasin ja isegi üles sinitaewa poole ei julenud waadata. Asjata katsusin

ettekujutusest wabaneda, et tormi jõud, mis meid ümbritses, mäealuseid raputas.

Kestis kaua, enne kui enesele küllalt mõistust olin pähe kõnelenud ja istudes julgesin kaugele waadata.

„Need kalduwused peate ära wõitma,“ ütles mu juht. „sest mina tõin Teie siia selleks, et Teil parem ülewaade oleks sündmuse asupaigast, mille peale tähendasin ja mida Teile nüüd tahan jututada, siin, kus Teil sündmuse koht silmade ees on.“

Ta peatas.

„Meie wiibime,“ jatkas ta siis pikkamisi, „Põhja Norras just merekaldal ja meid ümbritseb kurb maakoht Lofodden. Mägi, mille tipul me istume, on Hellseggen, s.t. Pilwestatud. Tõuske pisut püstimale, hoidke pöösastest kinni, kui pea ümber hakkab käima — nii — ja nüüd waadake üle meie all seiswa uduwöö wälja merele.“

Ma waatasin wankudes laiale ookeanile ja silmitsesin suurt weekõrbet. Vesi paistis olewat süsimust, nii et mulle kohe meele tuli Nuubia geograafi teade merest, mille nimi „Mare Tenebrarum.“ Iial ei oskaks inimese luulewõim hirmsamat ja troostitumat maastikku wälja mõtelda. Paremal ja pahemal pool seisid, nii kaugele kui silm ulatas, nagu maailma piirikiwid read õudselte muste ülerippuwaid kaljurahnusid, mille õudust igawene weemõll, mis juba igawesest ajast saadik huludes ja paukudes oma walgeid tontlikke wahuharju wastu kaljuid peksab, veel õudsemaks teeb. Just kalju wastas, millel istusime, seisis meres, nii wiie kuni kuue miili kaugusel, üks wäike mustakas saar wõi paremini öeldud, teda wõis ära tunda ainult kihisewa woogudewahu metsikusest, mis teda ümbritses. Umbes kaks miili maa lähemal seisis üks teine saar, mis kohutawalt sigimatu ja kiwine ja ja terwest reast mustadest kaljudest piiratud.

Ookeani ilme kaugema saare ja merekaldal wahel oli midagi ebaharilikku. Ehk küll maa poolt nii kange tuul puhus, et üks brigg wäljas merel kõik

purjed oli kokku tõmmanud ja alatasa oma kehaga meresse kastus, ei walit senud seal ometi vähematki korrapäralist woogude paisumist, waid seal walitses wee lühike, kiire, wihane ülespurtskamine igale poole, isegi wastu tuult. Wahtu ei olnud, saarte kõige lähem ümbrus wälja arwatud, peaaegu nähagi.

„Kaugem saar,“ algas wanamees uuesti, „on norralaste poolt nimeks saanud Vurrgh. Lähemal seisew saar on Moskoe. Miili-osa põhja pool seisew on Ambaaren. Need seal on Islesen, Hot-holm, Keildholm, Suarven ja Buckholm. Kaugemal Moskoe ja Vurrghi wahel näete Otterholmi, Flimeni, Sandfleseni ja Stockholmi. Need on tõelised nimed kõigile neile maalappidele. Mispärast üldse tarwilikuks arwati neid nime alla panna, selleks ei leia Teie aga õiget põhjust.

„Kas kuulete midagi? Kas märkate muudatust wees?“

Me wiibisime juba umbes kümme minutit Helseggeni tipul, kuhu me Lofoddeni seestpoolt olime roninud, ilma et meil vähematki wäljawaadet oleks olnud merele, kuni ta nägemine meid siin mäeharjal peaaegu äkki oleks maha pöranud.

Kuna wanamees kõneles, kuulsin ma waljut, kui ka tumedat ja alati kaswawat mühinat ja kära, mis sarnanes Ameerika laial rohulagendikul elutsewa suure pühwikarja ammumisele ja röökimisele.

Ühtlasi märkasin ma, et see, mida inimesed hüüawad „karglewaks woogudemänguks“, ruttu idapoole tungiwaks jõeks muutus. Minu silma nähes omas jõgi mõne sekundi jooksul määratu kiiruse. Iga silmapilguga kaswas weel see kiirus. Wiie minuti pärast mässas meri kuni Vurrghini taltsutamata wihas; Moskoe ja ranna wahel oli mäss kõige metsikum. Siin armis ja jagunes weesäng tuhandeks tüksteisele wastu sülitawaks kaanaliks, katkes äkki kramplikult tuksatades, mässas, wulises, kees, susises, keerles hiiglasuurtes ja lugemata keerustes ning woolas siis noolkiiresti ja metsikult idapoole, nagu seda woolu ainult hirmsate weekskede juures leitakse.

Mõni minut hiljem muutus nähtus jälle täielikult. Pind jäi üldiselt rahuli-

kumaks ja keerutused kadusid aegamööda, kuna suured wahuribad nähwale tulid seal, kus neid seni mitte polnud nähtud. Nad lagunesid pikkamisi laiali igalepoole, ühinesid, omasid kadunud keerutuste metsikult liikuwad liigutused, nagu oleksid nad tahtnud mõnda uut ja suuremat sünnitada.

Äkitselt — üsna äkitselt — omas see selgesti kaju ringis, mille läbimõõt vähemalt üks miil. Keerutuse ääreks oli lai, säraw wahuwöö, aga mitte vähematki osa ei woolanud hirmsa trehtri kõrisse, mille sisemus, nii palju kui silm sinna sisse sai tungida, hiilgaw, süsimust wahumüür oli, mis umbes 45-kraadilises winklis horitsondi wastu seisis ja peadpööratawa rutuga alatasa ringi keerles, sellejuures tormi õudse häälega kaasa mõirgas, weel hullemini kui Niagara määratu weekosk üles taewa poole kisendab.

Mägi põrus oma alustes ja kalju wabises. Ma langesin silmili maha ja kahmasin närwilise ärewuse ülemõõdus kinni wiletsast rohust, mis kaljul kaswas.

„See,“ ütlesin ma wanale mehele, „ei wõi muud olla kui Maelstromi suur keerutis.“

„Nii seda mõnikord nimetatakse“, wastas tema. „Meie norralased nime-tame teda Moskoestromiks, Moskoe'saare järele, mis ta ligidal seisab.“

Harilikud teated selle keerutuse, selle nõiakatla kohta ei olnud mind selle wastu, mis nüüd ise nägin, sugugi ette walmistanud. Jonas Ramuse kirjeldus, wõib olla kõige põhjalikum kõigist, ei anna wiletsamatki ettekujutust ei selle näitemängu suurusest ega hirmsusest, weel vähem kummalisest tundest „asjas, mida weel iial pole nähtud ja mis ainus omasugune on,“ nii et ta waataja otse meeletuks teeb. Ma ei tea, kust kohast ja mil ajal ta seda nähtust waatas. Kahtlemata ei sündinud see Helseggeni tipult ja tormi ajal. Igatahes leidub ta kirjelduses mõni koht, mida üksikasjade pärast maksaks nimetada, kuigi ta mõju kirjeldatud loodussündmusele milgi wiisil ei wasta.

„Lofoddeni ja Moskoe wahel,“ ütleb ta, „wangub meresügawus 35 — 40 sülla wahel, aga teisele poole, Vurrghi-poole, kahaneb sügawus nii, et ühelegi laewale enam julget läbisõitu ei wõi pak-

kuda ja juba kõige waiksema ilmaga paadid ta kaljude wastu on puruks läinud. Weetõusu ajal jookseb jõgi hirmsa kiirusega Lofoddeni ja Moskoe wahel, agatagasi laskudes merde wõib ta mõirgamist waewalt kõige hirmsama weekose kukkumise mühinaga wõrrelda.

Ta kohinat kuuldakse mitme penikoorma kaugusele ja ta kuristikud on nii laiad ja sügawad, et laew, mis nende piirkonda sattub, tingimata sinna sisse kistakse ja wastu kaljuid puruneb. Annab wee jõud järele, siis paisatakse rusud jälle weepinnale. Need puhkeajad tekiwad aga ainult väga waikse ilma puhul tõusu ja mõõna wahetusel ja kestawad weerand tundi. Siis algab käärimine uuesti.

Kui jõgi kõige metsikumalt mässab wõi kui torm ta jõudu weel tõstab, siis läheb asi juba kardetawaks, kui talle Norra penikoorma kaugesele ligi minnakse. Paadid, jahid, isegi suured laewad, kes küllalt kaugele ei jäänud, on ta juba kinni haaranud ja sügawusse kiskunud.

Tuleb tihti ette, et walaskalad keerutusele liig lähedale tulewad ja põhja kistakse. Nende hulumist ja haukumist asjata katsete juures, endid hädaohtlikust rõngast päästa, on wõimata kirjeldada.

Kord tabas keerutis ühe karu, kes Lofoddenist tahtis Moskoe saarele ujuda, ja kiskus alla. Tema hirmus kisa kostis isegi merekaldale. Männad ja teised paksud okaspuud, mis jõgi äranee lanud, tulewad murtult ja piibastunult jälle weepinnale, nii et nad wälja näewad, nagu oleks neil harjased seljas. See tõendab arwamist, et merepõhi siin kohal koos seisab sakilistest kaljudest, mille wahel wesi neid edasi ja tagasi weeretab.

Jõge hoiab merepinna tõus ja mõõn liikumas. Iga kuue tunni tagant wahetub kõrge ja madal wesi. Aastal 1645, ühe pühapäewa hommikul, möllas ta nii hirmsasti ja mühises nii kohutawalt, et rannalseiswate elumajade katustelt kiwid maha lendasid."

Mulle ei olnud selge, kuidas weestigawust keerutise ligidal üldse oli saadud kindlaks teha. 35—40 sülda wõib wahest ainult kanaali ääre kohtade kohta käia just Lofoddeni ja Moskoe kaldal. Sügawus Maelstromi keskel peab lõp-

mata palju suurem olema. Selleks pole muud tõendust waja, kui Helseggeni tipult kord pilku heita keerutise seintele. Kuna ma siit tipult metsikult huluwasse weelusesse trehtrisse alla waatasin, ei wõinud ma naeratust tagasi hoida Jonas Ramuse naiwsuse üle, kes tarwilikuks arwab oma lugusid walaskaladest ja karudest jutustada. Mulle oli selge, et kõige suurem lahingulaew, mis selle koleda külgetõmbamise jõu piirkonda sattus, temale sama wähe suutis wastu panna, kui sulg orkaanile, ja et ta kohe kõigea peab põhja minema.

Katsed seda fenomeni ära seletada — ühed meeldisid mulle lugedes, teised uskusin põhjalikud olewat — andsid mulle peaaegu narri mulje. Ustakse üldse, et see keerutis ja kolme wäheha Ferroe saare wahel „muud ei ole kui woogude üksteise peale tormamine ja murdumine tõusu ja mõõna ajal wastu kaljuid, mille wahel ta wangi pandud, nii et ta kosena peab kukkuma. Mida kõrgem siis tõus on, seda sügawam peab langemine olema ja selle loomulik tagajärg on keerutis, mille imemisejõud vähematest eksperimentidest küllaldaselt juba tuttaw on. Need sõnad on wõetud raamatust „Encyclopaedia Britannica“. Kirchner ja teised usuwad, Maelstromi keskel seiswat kuristik, mis terwest maakerast läbi ulatawat, ja mille suu kusagil kaugel seiswat. Keegi ütleb, et see suu wististi Botni meres seiswat.

Selle, wõib olla pisut jõleda, arwamise poole kaldusin minagi imelikul wiisil kõige ennemalt, hirmsat waatemängu silmitsedes. Ütlesin seda ka oma juhile ja imestasin, kui ta kinnitas, et seda minu arwamist ka enam jagu norralasi jagawat, aga tema olla ometi hoopis teisele tõekspidamisele jõudnud. Pidin mõõndama, et see üldine arwamine, nii tõendaw kui ta paberil ka paistab olewat, siin woogude möllus ja keerutise hulluses ometi paistis olewat arusaamatu, jah, isegi absurd.

„Nüüd olete keerutist siin juba küllalt wahtinud,“ jatkas wana mees, „ja kui Te ümber selle kaljurahnu tahate alla ronida, nii et tuul meile selja taha jääb, nagu ta ka merekohinat pisut kahandab, siis tahan Teile jutustada loo, mis Teile peab tõendama, et minul Mael-

stromi sisemuse üle hoopis iseäralik arwamine wõib olla."

Ma istusin sinna, kuhu tema soowis, ja ta algas:

"Minul ja mu kahel wennal oli enne kahemastiga ületakeldatud, umbes 70-tonnine laew, millega harilikult saarte wahel weel üle Moskoegi Vurrghi ligidal käisime kalu püüdmas. Kõigis ägedates neelukohtades on kalapüük enamasti väga saagirikas, kui aga kalamehel julgust on sinna sisse minna.

Meie kolmekesi olime ainsad Lofodeni rannaelanikkudest, kes korralikult sõandasime minna kuni saarteni. Kalapüügi harilik koht seisab palju kaugeimal lõuna pool. Seal wõib igal ajal ilma hädaohuta kalu püüda, ja sellepärast armastatakse enamasti seal olla. Enam armastatud kohad siin kaljude wahel annawad aga mitte üksi mitmekesiseid sorte, waid ka palju rohkemal mõdul, nii et mõnikord ainsal päewal rohkem püüdsime kui meie ammetiwennad kokku nädalas. Lühidalt, me tegime asjast jultumus-spekulatsiooni. Eluhädaoht oli meie äririskeerimine ja julgus meie kapital.

Oma laewa hoidsime meie lahes, mis siit umbes wiis penikoormat ülespoole seisab. Mul oli harjumuseks, stromi ehk wooluse wiieteistkümne minutist waheaega ilusa ilmaga ära kasutada, et Maelstromi peakaanalist läbi sõita, muidugi ta äärmist äärt mööda, et siis kusagil Otterholmi wõi Sandfleseni lähedal, kus woolus palju taltsam on kui mujal, ankrusse jääda. Sinna jäime seniks, kuni meri jälle rahulikumaks jäi, winnasime siis ankrust üles ja sõitsime ruttu koju. Iial ei sõandanud me sinna hädaohtu minna, kui meil kindel lootus ei olnud sinna minnes ja tagasi tulles head tuult saada, ja harwa petsime endid ses suhtes.

Kaks korda kuue aasta jooksul pidime kogu ööks ankrusse jääma, sest et ilm täitsa waikseks jäi, mida siin harwa juhtub. Kord ei wõinud me peaaegu nädal aega tagasisõidu peale mõtelda, sest et torm oli tõusnud, mis iga tagasisõidu hullumeelsuseks tembeldas. Oleksime surnud peaaegu nälga. Sel puhul oleks tuul meid kõigest wastupanekust hoolimata lahtisele merele aja-

nud, sest me pidime ankrud üles winnama, sest et weeneel meid nagu palli edasi-tagasi wiskas, kui meid kõige pahemal minutil üks wastaswooludest ei oleks tabanud, wastaswool, mis täna tõuseb homme jälle kaob ja mis meid wiimsks lubas Flimeni juures tuulest warjatud kohal maanduda.

Ma ei oska Teile kahekümnendikugi neist raskustest üles lugeda, mis meil oli. Seal saarte juures ei ole hea olla, isegi hea ilmaga, ometi läks meil korda isegi Moskoestromile enesele wastu panna, ehk küll mu süda tihti kõrini põksus, kui puhkusaja wäljaarwamises isegi ainsa minuti olime eksinud.

Wahetewahel ei puhunud tuul mitte nii kangesti, kui wäljasõites olime arwanud, ja me jõudsime aeglasemalt edasi kui arwatud, sest et strom ehk woolus meie katset, paati walitseda, osalt tühistas. Mu wanemal wennal oli kaheksateistkümne aastane poeg ja minul kaks tugewat poissi. Need oleksid wõinud meid niisugustel juhtumistel palju aidata, aga kui me ka kõik julgesime, ometi puudus meil süda noorust siia hädaohtu tuua, sest tõtt ütelda, hirmus hädaoht waritses seal alati.

Mõne päewa pärast möödub sellest kolm aastat, mil see sündis, millest tahan jutustada. See oli 10. juulil 1800, päew, mida siitmaa elanikud iial ei unusta, sest ta tõi kaasa kõige kohuta wama tormi, mida siin taewa ja maa wahel iial on nähtud.

Kogu hommiku kuni hilja õhtupoolikuni oli haruldasel wiisil edelist pehme tuul puhunud ja päike paistis lahkesti, ja isegi kõige wanem meremees meie hulgas ei näinud ette, mis pidi tulema.

Meie kolm, wennad ja mina, olime umbes kell 2 pärast lõunat saarte juure sõitnud ja oma laewa häid kalu peaaegu täis laadinud. Meile kõigile oli silma paistnud, et sel päewal saak üsna silmatorkawalt palju rikkalikum oli kui muidu. Minu kell näitas parajasti seitse, kui ankrust üles winnasime ja koduteele läksime, et wooluse kõige hädaohtlikumast kohast kõige rahulikamal ajal weel üle jõuda, ja see rahulik aeg pidi meie täpipealse arwamise järele olema ja tulema kell kaheksa.

(Järgneb).

Wale.

Wene kirjanik Arkadi Awertshenko.

Raske on aru saada hiinlastest ja naistest.

Tundsin hiinlasi, kes kaks-kolm aastat järgimööda istusid elewandiluu pähkli suuruse tükikesse kallas. Sellest wormitust tükikesest nokitses hiinlane terve sõjawäe pisitillukeste noakeste ja wiilikeste abil — laewa, mis oli kawaluse ja kannatuse ime: laewal olid kõik mastid, purjed, köied, ta kandis enesel wastawa arwu meeskonda, kusjuures iga madrus oli mooniseemne suurune, aga köied olid nii õhukesed, et isegi warju ei heitnud — ja sel kõigel polnud ju otstarwet . . . Rääkimata juba sellest, et säärasel laewal wõimatu oli teha isegi kõige tähtsusetumat sõitu — laew ise oli seewõrra habras ja nõrk, et iga kerge wajutus peopesaga häwitast rumala hiinlase saatanliku töö.

Naise wale tuletab mulle tihti meele hiinlase laewa, mis on pähkli suurune, — palju kannatust, kawalust — ja kõik see on täitsa asjata, tagajärjeta, kõik hukub lihtsast puudutamisest.

* * *

Näidendi lugemine oli määratud kella 12 peale öösel.

Sõitsin kohale weidi warem ja, suitsetades sigarit, lõin laiska aega surnuks lobisedes majaherraga, adwokaat Ljasgow'iga.

Kohe peale minu lendas kabinetti, kuş istusime, roosiline, elaw Ljasgow'i naine, keda ma tund warem möödaminnes olin näinud teatris istuwat meie ühise tuttawa Tanja Tshernoshukowa kõrwal.

— Mis see siis on, — hüüdis lõbusalt Ljasgowi naine. — Umbes kaksteist, ja publikumi pole weel olemas?

— Tulewad, — lausus Ljasgow. — Kust sa tuled, Simotshka?

— Mina . . . olin liuwäljal, Basseini tänawal, Tarskitega.

Aegamisi, ettevaatlikult pöörsin ma tugitoolis ringi ja waatasin Serafima Petrowna näkku.

Milleks ta waletas? Mis see tähendab?

Jäin mõttesse.

Milleks ta waletas? Raske on oletada, et siia on segatud mõni armastaja . . . Teatris istus ta kogu aeg Tanja Tshernoshukowa kõrwal, ja teatrist, wõttes aega arwesse, sõitis ta otsekohe koju. Tähendab, ta tahtis salata oma wiibimist teatris, wõi — kohtamist Tanja Tshernoshukowaga.

Siin tuli mulle meele, et Ljasgow kaks-kolm korda minu juuresolekul naist oli palunud, et ta ei kohtaks Tshernoshukowaga, kes, tema sõnade järgi, on rumal, ülespuhutud lollpea ja kel oli halb mõju ta naise peale . . . Ja seal ma imestasin: niisugune tühiine, wäike põhjus — sunnib wahel naise waletama...

* * *

Jõudis pärale üliõpilane Konjakin. Teretanud meid, pööris ta Ljasgowi naise poole ja küsis:

— Noh, kuidas meeldis tänane tükk teatris . . . Huwitaw?

Serafima Petrowna kehitas imestannult õlgu.

— Kust wõtsite, et ma seda tean? Ma ju ei olnudki teatris.

— Kuidas ei olnud? Aga ma sõitsin Tshernoshukowite juurest läbi — mulle üteldi, et Teie olla Tatjana Wiktorownaga sõitnud teatri.

Serafima Petrowna lasi pea longu ja, kuube põlwede kohalt silendades, naeratas:

— Sel puhul pole ma süüdi, kui Tanja on nii rumal; kui ta kodust sõitis, siis oleks ta wõinud ka teisiti waletada . . .

Ljasgow waatles huwitatult oma naist.

— Milleks ta siis pidi waletama?

— Kas sa siis tõesti aru ei saa? Arwatawasti sõitis ta luuletaja juure!

Üliõpilane Konjakin pööris wäledalt Serafima Petrowna poole.

— Luuletaja juure? Gagarowi juure? Kuid seda ei wõinud juhtuda! Gagarow sõitis neil päiwil Moskwa, ma ise saatsin ta teele.

Serafima Petrowna wangutas kangekaelselt pead ja, inimese ilmega, kes kuristikku hüppab, ütles:

— Aga ta on siiski siin!

— Ei saa aru . . . — kehtas õlgu üliõpilane Konjakin. — Mina ja Gagarow oleme sõbrad, ja tema oleks tagasitules otsekohe minu juure tulnud.

Tema peidab end nähtawasti, — teatas Serafima Petrowna, koputades saapanukiga wastu waipa. — Ta järgi walwatakse.

Wiimane fraas oli nähtawasti üteldud ainult selleks, et lõpetada libedat juttu Gagarowist.

Kuid üliõpilane Konjakin läks rahutuks.

— Walwatakse??! Kes walwab?

— Need, noh . . . nuuskurid.

— Lubage, Serafima Petrowna . . .

Teie räägite midagi imelikku: mis põhjusel peaksid nuuskurid Gagarowi kannul olema, sest ta pole ju rewolutsionäär, ka ei ole ta kunagi poliitika alal tegutsenud?!

Serafima Petrowna heitis üliõpilasele waenulise pilgu ja, ajades keele punetawasse põske, ütles wabalt:

— Ei tegutsenud, aga nüüd tegutseb. Muide, mis me siin räägime: Gagarow, ja Gagarow. Kas soowite, saksad, teed?

* * *

Tuli weel üks külaline — ajalehe kirjasaatja Bljuhin.

— Külmetab, — teatas ta, — aga hea! Külma wastikuseni. Praegu just sõitsin umbes kaks tundi uiskudega. Ilus on Basseini tänawa liuwäli.

— Naine tuli parajasti ka sealt, — ütles teed rüü Bates Ljasgow. — Kohtasite?

— Mis Teie räägite?! — imestas Bljuhin. — Sõitsin kogu aeg ja Teid, Serafima Petrowna, ei näinud.

Serafima Petrowna naeratas.

— Aga ma wiibisin seal Maria Aleksandrowna Shemshurinaga.

— Imelik . . . Ei Teid, ega ka teda ei näinud. See on seda imelikum, et see liuwäli tibatilluke, — kõik on, nagu peo peal.

— Me istusime enamjaolt . . . muusika kõrwal, — ütles Serafima Petrowna. — Mul lendas kruwi liuraua küljest.

— Ah, nii! kas tahate, ma parandan selle wea ära? Olen selles asjas meister. Kus on Teie liurauad?

— Andsin juba lukusepa kätte.

— Kuidas sa sellega hakkama said, oli ju õõ? — küsis Ljasgow.

Serafima Petrowna wihastas.

— Andsin lihtsalt! Mis sa norid! Lukusepaäri oli erakorralise töö põhjusel weel lahti. Andsin sinna. Lukusepa nimi on Matwei.

* * *

Lõpuks ilmus ka ammuigatsetud dramaturg Seliwanski oma tükiga, mis oli keeratud rulli ja kinni seotud paelakesega.

— Wabandage, et hiljaks jäin, — kummardas ta — Pidas kinni ilus sugu.

— Dramaturg on suuresti nõuetaw kaup, — naeratas Ljasgow. — Kes su siis kinni pidas?

— Shemshurina, Maria Aleksandrowna. Lugesin talle näidendi ette.

Ljasgow plaksutas käsi.

— Waletas, waletas dramaturg! Dramaturg warjab oma armulugusid! Ühelegi Shemshurinale sa näidendit ei lugenud!

— Kuidas ei lugenud? — kisendas Seliwanski, silmitsedes kogu ringi arusaamatu, kahtlewa pilguga. Lugesin! Just temale lugesin.

— Haha! — naeris Ljasgow. — Ütle talle, Simotshka, et ta sisse on kukkunud: sest Shemshurina oli ju sinuga liuwäljal.

— Jah, ta oli minuga, — noogutas peaga Serafima Petrowna, silmitsedes kõiki külma pilguga.

— Kunas?! Istusin poole üheksast kella kaheteistkümnene seal ja lugesin talle oma „Komeeti.“

— Teie ehk ajasite midagi segi, — kehtas õlgu Serafima Petrowna.

— Mis? Mis? ma ajasin segi? Kas wõisin kellaaja segi ajada, wõi wahetasin Shemshurina kellegi teisega, wõi oma näidendi rebitawa kalendriga?! Mis see tähendab — segi ajama?

— Kas soowite teed? pakkus Serafima Petrowna.

— Jah, ei, arutame asi läbi: kunas oli Shemshurina Teiega liuwäljal?

— Kella kümne, üheteistkümnene ajal. Dramaturg wehkis kätega.

— Siis soowin õnne: samal ajal lugesin ma talle kodus oma näidendit.

Serafima Petrowna kergitas kihwtiselt ühe kulmu.

— Jah? Wõib olla, on ilmas kaks Shemshurinat olemas? Wõi pidasin ma kedagi wõõrast Maria Aleksandrownaks? Wõi, wõib olla, ma olin eile liuwäljal... Haha!...

Ma ei saa millestki aru! — imestas Seliwanski.

— See'p see asi on, — naeris Serafima Petrowna. — See'p see asi on! Ah, Seliwanski, Seliwanski...

Seliwanski kehtas õlgu ja hakkas oma käsikirja lehitsema.

Kui läksime saali, jäin ma weel silmapilguks kabinetti ja, tehes märgi Serafima Petrownale, jäin temaga üksi.

— Teie olite täna liuwäljal? — küsisin temait ükskõikselt.

— Jah. Shemshurinaga.

— Aga ma nägin Teid täna teatris. Tanja Tshernoshukowaga.

Ta jahmatas.

— Ei wõi olla. Mis see tähendab, kas ma waletan, wõi?

— Muidugi, waletate. Nägin Teid ülihästi.

— Teie pidasite mind kellekski teiseks...

— Ei. Teie waletate oskamatult, segate asjasse hulga inimesi, kukute sisse ja ehitate ühe wale teisele otsa... Milleks waletasite mehele liuwäljast?

Ta jalg koputas wastu waipa.

— Ta ei armasta, et ma kohtan Tanjaga.

— Aga ma lähen ja ütlen kõigile, et nägin Teid Tanjaga teatris.

Simotshka haaras mu käest kinni, ehmatanud wärisewate huultega.

— Seda Teie ei tee?!

— Miks mitte? ... Teen!

— Noh, armas, noh, pai... Teie ei ütle... jah? Ega Teie ei räägi?

— Ütlen.

Ta pani oma käed mu õlgadele, suudles mind tugewasti, ja ennast minu wastu surudes, sossistas igatsedes:

— Aga nüüd ei ütle? Ei?

* * *

Pärast näidendi lugemist tuli õhtusöök.

Serafima Petrowna hoidus kogu aeg mu pilgu eest ja istus kangekaelselt oma mehe läheduses.

Keset westlemisl küsis ta äkki oma mehelt.

— Aga kus sina olid täna õhtul? Sind polnud ju kella kolmest saadik kodus.

Ootasin uudishimulikult wastust.

Ljasgov oli mulle sel ajal, kui istusime kahekesi kabinetis, awameelselt jutustanud, et ta selle päewa kaunis ilusti oli weetnud: Odessast sõitis tema juure tuttaw prantslanna, mingi chantant'i lauljanna, kellega ta koos lõunat sõi Contant'i juures, kabinetis, pärast lõunat sõitsid nad autol, pärast wiibis ta selle prantslanna juures Grand-Hotel'is ja õhtul wiis ta ta „Buff'i“, kuhu jättiski.

— Kus sa olid täna?

Ljasgow pööris naise poole ja, paar sekundit mõtelnud, ütles:

— Olin „Contant'i“ juures. Keegi klient Odessast oma prantslannast-naise ja mina. Pärast seda sõitsin ma ühe oma usaldaja daami juure Ussatshowi asjus, ja me sõitsime temaga ringi ta autos — on väga rikas daam — et mõisat arresti alt wabastada. Pärast seda olin ma Grand-Hotel'is kellegi mõisniku juures, aga õhtul sõitsin ma minutiks „Buff'i“, et tuttawatega kokku saada. Ja see on kõik.

Naeratastn endamisi, ja mõtlesin:

— Jah. See oli alles wale!

Dunbari kirikukell.

Saksa luuletaja Alice von Gaudy.

Suur rahvahulk Dunbari turu peal on seismas, kõik waiksed kui hiired; nad kirikutorni kõik wahiwad, kus suremas päikse kiired.

Neil teada, kui kustub seal kiirtehelk, öö tulema ennast ju seab ja kellahääl hakkab kõlama, lord Castleroad — surema peab!

Lord Castleroad tugewa käega
ja julgeil silmil, täis truudust
hea, kalli kuninga Karli eest
siin wõitles ja kannatas puudust.

Täis waprust ta lendas teiste ees
ja Cromwelli saagiks langes:
Nüüd oma wastust, lord Castleroad,
su wastases meeles kanges!

„Karl Stuarti eest, kes kuningas,
siin ustawalt wõitlesin mina!“
Nad Cromwelli ette siis wiisid ta:
lord Castleroad — kadunud sina!

Ja Cromwell siis teda põrnitses,
ei paistnud ta silmist head:
„Raud üksi su südant jahutab.
Lord Castleroad — surema pead!

Weel täna õhtul, kui kõlab kell, —
ma wannun seda, sa tea! —
peab Dunbari turul langema —
kõik kuulge! — see mässaja pea!“

Lord Castleroad püsti ajas pea:
„Ei kerja elu ma ilmas!
Mu süda on puhas kui mu õnn nii noor
ja truudus särab mul silmas!“

Kuid üht ma palun, kuid südant sul —
waat põlwili langen ma juba —
weel kord, weel wiimast korda sa
mu naist mind näha luba!

Ta wiibis Dunbaris, ligidal siin,
ja lootis mu peale kui kalju —“
Kuid Cromwell kostis: „Mässaja, ei,
mind petetud juba palju!“ . . .

. . . Nüüd rahwas näeb täis kohutust,
et päike kustub ju wäega,
et kinni kellanööril seal
ju kellamees kahmab käega —

näeb: nööril tõmbab ta tugewalt,
näeb: timukas wõtab ju hoogu . . .
kuid kell, suur kell — jääb waikima,
ei kuuluta heliwoogu!

Ja rahwahulk nuriseb, tema hää! —
see kõmiseb, muutub kui wandeks:
Lord süütu on! Näed, ei kõlise kell!
Oh Cromwell, sa anna andeks!

Kuid kohtunik rahwast waigistab:
„Wait! kõlisesema kell peab!
Kaks sõdurit platsi! Siis näha saan,
kes paremini weel teab!“

Kaks tugewat sõdurit kisuwad
siis nööril, et rind neil lõõtsub. . .
Kuid kellast ei häält nad välja saa,
kui kangesti tema ka õõtsub. . .

Ja rahwas hõiskab: „See ime on!“
Kuid kohtunik wiskab käega:
„Kolm meest nüüd mingi ülesse
end tutwustama see wäega!“

Kolm meest siis ruttawad kärmesti
alt torni, et rind neil lõõtsub,
ja imestades näewad seal,
et kell nagu alati õõtsub.

Kuid ühes kellega õõtsub seal ka
üks ingel üles ja alla:
ta kinni peab tilast ja tema kleit
seal lehwib ja juuksed on walla.

Ja kokkudes seisawad ülewal kolm,
ei julge end liigutada,
sõst kellatilal ja riitel nad
seal märkawad wererada. . .

Ja üks neist kahwates kogeleb —
ta kehas ju palawik sõitleb —:
„Mu Jumal, see lady Castleroad,
kes mehe elu eest wõitleb!“

Ja lõdinal olla wanguwad nad,
seal hüüawad üle rahwa:
„Kell seisma! Oh halastust, kohtunik!
Te tapete naise, kes wahwa!“

Ka Cromwelli kõrwu kostis see. . .
Ta kuulatas, wait ja waga:
„Ei sõna ma murra, see seisma jääb,
arm õnnistuseks sai aga!“

Ma wandusin, mässaja surema peab,
kui kellal on hüüdmiseks mahti. . .
Kell waikis — ju Jumal tahtis nii —
lord Castleroad — lastagu lahti!“

Mässujuht Pugatshow.

Wene kirjanik A. S. Pushkin.

Meie läksime üle walli ja jõudsime külasse. Kõigis onnides põlesid tuled. Igalpool lärm ja kisa. Tänaval kohtasin ma palju inimesi, kuid ükski neist ei pannud mind tähele ega tunnud minus ära Orenburgi ohwitseri. Meid wiidi otse onni juure, mis seisis risttee nurgal.

Wärawa juures seisis paar wiinaaami ja kaks suurtükki. „Ongi loss“, ütles üks meestest. „Kõhe teatame Teie tulekust.“ Ta astus onni. Ma waatasin Saweljitschi otsa: wanamees lõi risti ette, endamisi palwesõnu pomisedes. Ootasin kaua; lõpuks tuli mees tagasi ja ütles mulle: „Astu edasi, meie isake käskis ohwitseri sisse lasta.“

Astusin onni, wõi lossi, nagu teda nimetasid talupojad. Teda walgustasid kaks raswaküünalt, kuna seinad olid kaetud kuldpaperiga, muidu aga, pingid, laud, pesunõu nõõri otsas, käterätik naela küljes, lai ase ahju ees, mis täidetud keedunõudega — kõik oli, nagu harilikuski onnis.

Pugatshow istus pühakujude all punases kuues, kõrges mütsis ja uhkel-dawa ilmega. Tema ümber seisis paar ta tähtsamat kaaslast. Oli näha, et ohwitseri tulek Orenburgist äratas mässajates suure uudishimu, ja et nad mind kawatsesid wastu wõtta pidulikkusega.

Pugatshow tundis minu ära esimese pilguga. „Ah, Teie ausus!“ ütles ta mulle elawalt. „Kuidas käsi käib? Milleks Jumal su siia tõi?“ Wastasin, et sõitsin oma asjus, ja et ta mehed minu peatasid. „Aga mis asjus?“ päris ta. Ma ei teadnud, mis wastata. Pugatshow, oletades, et ma ei taha kõneleda tunnistajate juuresolekul, pööris oma kaaslaste poole ja käskis neid wälja minna. Kõik kuulasid sõna, peale kahe, kes ei liikunud paigalt. „Räägi julgesti nende juuresolekul,“ ütles mulle Pugatshow: „nende eest ei warja ma midagi. Mis asjus sõitsid sa Orenburgist teele?“

— Sõitsin Bjelogorski kindlusse, et wabastada tütarlast, keda seal piinatakse.

Pugatshowi silmad wälkusid.

— Kes minu meestest julgeb piinata tütarlast? — kisendas ta. — Olgu ta ei tea kui tark, kuid minu kohtu eest ta ei pääse. Ütle, kes on süüdlane?

— Shwaabrin on süüdi, — wastasin ma. — Ta hoiab wangis seda tütarlast, keda sa nägid haigena preestrinaise juures, ta tahab teda wägisi naiseks wõtta.

— Küll õpetan Shwaabrini! ütles Pugatshow julmalt. Küll ta teada saab, mis tähendab minu juures omawoli tarwitamine ja haawamine.

— Kuid mis puutub sinusse tütarlaps, keda Shwaabrini haawab? Kas pole ta ehk noormehe südamele armastatu, mis?

— Ta on mu mõrsja, — wastasin Pugatshowile, sest ei leidnud wajaliku olewat tõtt warjata.

— Su mõrsja! — kisendas Pugatshow. — Miks sa seda warem ei ütelnud? Küllap sulle naise anname ja su pulmi pühitseme! — Hiljem, pöördes ühe oma kaaslaste poole, ütles ta. „Kuule, feldmarshal! Oleme tema aususega wanad sõbrad; istume ja sööme õhtut: hommik on õhtust targem. Küllap homme näeme, mis teha.“

Oleksin hea meelega loobunud pakutud aust, kuid teha polnud midagi. Kaks noort kasakaneiu, onni peremehe tütreid, katsid laua walge linaga, töid leiba, uhaa'd ja paar toopi wiina ja õlle, ja ma olingi teist korda juba ühe laua taga Pugatshowi ja ta hirmsate kaaslastega.

Jooming kestis kaugele öösse. Lõpuks wõttis wiin jutuwestjate üle wõimust. Pugatshow uinus, istudes oma kohal; tema kaaslasted tõusid üles ja andsid mulle märku, et jätaksin ta üksi. Läksin nendega koos wälja, walwur wiis mu wallamajja, kus leidsin eest Saweljitschi, ja kuhu mind jäeti lukus uste taha. Vanamees oli kõike seda nähes nii üllatatud, et ta mind ainsagi küsimusega ei tülitanud. Ta heitis pimedas magama ja ohkas ja hoigas kaua, lõpuks hakkas norskama, kuid mina kukkusin unistama, mis mul terwe öö silmi kinni ei lasknud teha.

Hommikul tuldi mulle Pugatshowi nimel järgi. Läksin tema juure. Wärawa juures seisis ta saan, mille ette olid rakendatud kolm Tatari hobust. Rahwast oli tänawal rohkesti. Esikus koh-tasin Pugatshowi; ta oli reisuriideis; kasukas Kirgiisi mütsiga. Ta terwitas mind rõõmsalt ja käskis mind endaga saanis istet wõtta.

Istusime. „Bjelogorski kindlusse!“ lausus Pugatshow laiaõlalisele tatarlasele, kes püstiseistes juhtis hobuseid.

Mu süda põksus tugewasti. Hobused nihkusid kohalt, kell löi helisema, saan lendas . . .

— Seisa! seisa! — kostis hää, mis mulle näis väga tuttawa, ja ma nägin Saweljitshi, kes meile wastu jooksis. Pugatshow käskis peatada.

— Isake Peeter Andreitsh! — kisen-das wanamees. „Ära jäta mind wanas eas nende kelm . . .

— Ah, wana õelus! — ütles Pugat-show. — Jällegi saatis meid Jumal kokku. Noh, kobi aga pukki.

Tänan, walitseja, tänan, isake! — ütles Saweljitsh, istet wõttes. — Andku sulle Jumal terwit sajaks aastaks, et mind wanameest kuulda wõtsid ja rahustasid. Kogu eluaeg palun Jumalat su eest, aga jänesenahksest kasukast ei räägi ma enam sõnagi.

See jänesenahkne kasukas wõis aga, lõppudelõpuks, Pugatshowi wihale ajada. Õnneks ei kuulnud seda isehakanud tsaar, wõi ta ei tahtnud seda kuulda. Hobused wõtsid hoogu, rahwas täna-wal peatus ja tegi wööni-kummardusi. Pugatshow noogutas pead kummalegi poole teed. Minuti pärast sõitsime meie külalt wälja ja kihutasime mööda sile-dat teed.

Teel katkestas Pugatshow mu mõt- ted, pöördes minu poole järgmise küsi-musega:

— Mille peale, ausus, arwasid heaks mõtelda?

— Miks mitte mõtelda, — wastasin talle. — Mina, olles ohwitser ja aadlik, wõitlesin alles eile su wastu, täna aga sõidan sinuga ühes saanis, ja kogu mu elu õnn oleneb ainult sinust.

— Mis siis sellest? — küsis Pugat-show. — Kas kardad?“

Wastasin, et kuna ta kord minu peale armu heitis, siis ei lootnud ma temalt mitte ainult armu, waid ka abi.

— Ja sul on õigus, Jumala eest, õi-gus! — ütles isehakanud tsaar. — Sa nägid, et mu poisid waatasid su peale wiltu ja olid weendunud selles, et oled salakuulaja, ja et sind on waja piinata ja üles puua, kuid ma polnud sellega nõus, — lisas ta juures, häält tasanda-des, et Saweljitsh ja tatarlane seda ei kuuleks: — meele tuletades su klaasi-täit wiina ja jänesenahkset kasukat. Sa näed, et ma pole sugugi nii werejanu-line, kui minust kõneleb Teie seltskond.

Mulle tuli meele Bjelogorski kindluse wallutamine, kuid ma ei pidanud tarwi-likuks talle wastu waielda.

— Mis kõneldakse minust Orenbur-gis? — küsis Pugatshow, weidi waiki-nud.

— Räägitakse, et sinuga raske on hakkama saada; paraku oled end ka hästi tunda annud.

Isehakanud tsaari nägu ehtis rahul-olew enesearmastus.

— Jah! — ütles ta lõbusalt. Wõin ükskõik kellega sõdida. Kas teatakse Teil Orenburgis midagi lahingust Ju-seejewo all? Nelikümmend kindrali ta-petud, neli armeed wangi wõetud. Mis arwad: kas julgeks Preisi kuningas mi-nuga sõdima hakata?

Rööwli uhkustamine näis mulle väga lõbus.

— Mis sa ise mõtled, — ütlesin talle: — kas saaksid sa hakkama Friedrichiga?“

— Feodor Feodorowitshiga? Aga miks siis mitte? Teie kindralitega saan ju toime, aga need löid ju Friedrichi. Täni on mu sõjariistad õnnelikud ol-nud. Ütle aeg, mil see wõiks sündida, et lähen Moskwa peale.

— Sa kawatsed isegi Moskwa wal-lutada?

Isehakanud tsaar läks mõtlikuks ja wastas tasa:

— Jumal teab. Mu tee on kitsas, wabadust on mul wähe. Mu poisid ta-hawad kõik targad olla. Nad on war-gad. Pean kõrwad terawad hoidma; esimese luhtamineku puhul ostawad nad omale armu mu pea hinnaga.

— See'p see on! — ütlesin ma Pu-gatshowile. — Kas poleks sulle parem, kui jätaksid nad warakult maha ja pöö-raksid keisrinna hea südame poole?

Pugatshow naeratas kibedalt.

— Ei, — wastas ta: — hilja on armu paluda. Minu peale armu ei heideta.

Jatkan nii, nagu olen alustanud. Kes võib ette teada? Võib olla, läheb kõik korda! Grishka Otrepjew walitses ju kord Moskwa üle.

— Aga kas tead, millega ta lugu lõppes? Ta heideti aknast välja, tapeti ära, põletati, täideti suurtükk ta tuhaga ja lasti välja.

— Kuule, — ütles Pugatshow teatud metsiku waimustusega. — Jutustan sulle muinasjutu, mida mulle lapsepõlwes kord jutustas keegi Kalmüki wanaeit. Kord küsis kotkas kaarna käest: „Ütle mulle, kaaren, millest sa elad ilmas kolmsada aastat, kuna mina elan kokku ainult kolmkümmend kolm aastat?“ — „Sellest, isake,“ wastas kaaren: et sina jood elusat werd, kuna mina toidan end raibetest.“ Kotkas mõtles: katsun ka mina seda süüa. Hüwa. Lendasid kotkas ja kaaren. Silmasid surnud hobuse, laskusid alla ja asusid juure Kaaren

hakkas nokkima ja kiitma. Kotkas nokkis korra, nokkis teise, saputas tiibu ja ütles kaarnale: „Ei, wend kaaren, — kui et kolmsada aastat end toita raibest, on parem juba kordki juua elusat werd, ja siis tulgu, mis tahes!“ — Kuidas meeldib Kalmüki muinasjutt?

— Ilus, — wastasin talle. — Kuid elada tapmisest ja rööwimisest, nii näib mulle, et see on enese toitmine raibetest.

Pugatshow waatas minu otsa üllatult ja ei wastanud sõnagi. Mõlemad waikisime, kumbki oma mõtetega kimbus. Tatarlane jorutas unist laulu; Saweljitsch kiikus magades pukil. Saan lendas mööda siledat talwist teed . . . Äkki nägin ma oma ees küla Jaik'i järsul kaldal, kellatorni ja müürikesega, — ning weerandtundi hiljem sõitsime juba Bjelogorski kindlusse.

Salta pro nobis.

Inglise kirjanik John Galsworthy.

„Tantsijanna, auväärt ema on väga kurb. Ta istub ja toetab pead kätele. Vahib oma ette tühjusse. Otse kole on teda vaadata. Ütlesin talle, et ta palvetaks, auvääriline ema, aga ta vaene ei oska paluda — ta on uskmatu. Isegi pihtida ei taha ta. Ta ei usu midagi — on pagan. Mis võiksime tema heaks teha, auväärt ema, et ta meel lähematel tundidel lõbusamaks muutuks? Tahtsin, et ta mulle oma elulugu jutustaks. Aga ta ei vasta. Istub ainult ja vahib oma ette. Süda valutab teda nii nähes. Kas siis midagi ei ole, millega teda pisutki võiks lohutada, enne kui ta peab surema? Nii noor ja täis elu, nii usutumalt surra! Mahamaetud saada — nii noorena ja ilusana — see on hirmus, auväärt ema!“

Vanalik väike õde tõstis käed ja pani nad risti rinnale. Ta pehmed sõstrasilmad vaatasid üles ja uurisid oma ees seisvat nägu, mis nii kahvatu oli sileda, halli tanu all. Sirgesti, kuivetult, pea-aegu veretult omas hallis ja valges rüüs, seisis abtinna ja mõtles järele.

Salakuulajanna tema valve all, tantsijanna, veel mustlase veri, nii räägiti — vist oli ta mauride soost? kes oma armsamalt, ühelt Prantsuse meremehelt, saladuse välja meelitanud ja need sakslastele Hispaania ära müünud. Ülekuulates selgus ta süü, räägiti. Ja ta oli kloostrisse toodud ning õeldud:

„Hoidke teda viieteistkümnendani. Ta on siin kindlamas kohas kui vangikojas.“

Mahalastud saada — naisterahvas! See oli kole! Ja ometi — kas ei olnud see sõjaaeg? See sündis Prantsusmaa kasuks!

Ja alla vanaliku õe peale vaadates, vastas abtinna:

„Ma tahan seda katsuda, mu tütar. Saada mind ta kongi!“

Tasakesi astusid nad kongi.

Tantsijanna istus oma voodi äärel. Ta põskedelt oli kadunud puna. Läbi naha paistis ainult tume veri. Silmalaud olid tal mustad, juuksed samuti, ta huulte vahelt paistsid valged hambad. Ristipandud käed näisid leeki ta paen-

duvas kehas kinni hoida tahtvat. Silmad, mis särasid kui Malaga vein, vahetisid kaugele, läbi valgete müüride. läbi külaliste, nagu vangistatud leopardi silmad.

Auvääriline ema ütles:

„Mis võin mina sinu heaks teha, mu tütar?“

Tantsijanna kehtas õlgu.

„Sa oled õnnetu, mu tütar. Mulle üteldi, et sa ei palveta. Kui kurb see on!“

Naeratus, mis üle tantsijanna näo lendas, oli nagu lillemee maitse, nagu magus kõla, nagu pikk suudlus: ta raputas pead

„Sind ei taheta küsimustega piinata, mu tütar; sinu õnnetus läheb meile südamesse. Me mõistame sind. Wahest tahad mõnda raamatut lugeda, vahest veini juua, ühesõnaga, midagi teha, mis su mõtted teisale juhiks?“

Tantsijanna pani käed kukla taga kokku. See liigutus oli ilus, painduv — ta kogu keha imeilus. Kahvatu puna tõusis abtinna vahastele põskedele.

„Kas tahaksid meile tantsida, mu tütar?“

Jälle libises tantsijanna näost naeratus üle ja jäi sinna.

„Oo, heameelega. See rõõmustaks mind, armuline proua.“

„Nii on hea. Toodagu sulle su riided. Täna õhtu refektooriumis, pärast sööki. Kui muusikat soovid, siis mängitakse klaverit. Õde Mathilde mängib hästi.“

„Muusikat — paarile lihtsale tantsule. Armuline proua, kas tohin suitsetada?“

„Muidugi mu tütar. Saadan sulle sigarette.“

Tantsijanna sirutas käe välja. Abtinna tundis oma kätes sooja pigistust. Homme oli see käsi külm ja elutu.

„Au revoir, mu tütar...“

„Tantsijanna tantsib meile!“ öeldi igalpool. Seda oodati põnevalt, nagu imet. Seati klaver korda, toodi noodid, istuti sosistades õhtulaual. Kui kummaline see kõik oli! Kui ootamatu! Nagu väiksed lustilised põialpoisid ärkasid mälestused. Aa, kui erutav, kui tore see oli! Ruttu lõppes söömine; lauad koristati, lükati kõrvale; seinääres pikkadel pinkidel istus kuuskümend hallvalget kuju, tanud peas, ja

ootasid, nende keskel auvääriline ema, klaveri ees õde Mathilde.

Esimesena tuli vanalik väike õde, siis lehvis läbi pika valge refektooriumi hõljuval sammul tantsijanna üle tumeda tammepõranda. Iga pea oli kõrvale pööratud — ainult auvääriline ema istus liikumata. Kui ometi siin või seal mõnele kergemeelne mõte tuli!

Tantsijanna kandis musta siidikleiti ja hõbedasi kingi ja sukke; keskpaiga ümber oli tal tihe kuldne võrk ja rinnaal tihe hõbevõrk mustade pitsidega. Ta käevarred olid paljad; kõrvale mustades juustes seisis tal punane lill ja käes oli tal elfenbeinist varre otsas must tuuleleht. Huuled olid tal ainult vähe smingitud, kulmud ainult kergesti markeeritud, ta puuderdatud nagu sarnanes maskile. Ta seisis mahalöödud silmil kesk tuba.

Õde Mathilde hakkas mängima. Tantsijanna tõstis oma lehviku. Ses Hispaania tantsus liikus ta vaevalt paigast, hõljus, vurises, keerles ringi ja jäi jälle rahulikuks. Ta silmad aga käisid ruttu ühe näolt teise näole, kõik näod läbi, kust mitmesugused tunded välja paistsid — uudishimu ja kahtlus, lõbu, argtus, hirm ja jälle uudishimu. Õde Mathilde lakkas mängimast.

Ümin kajas nonnide reast, ja tantsijanna naeratas. Õde Mathilde hakkas jälle mängima; silmapilgu seisis tantsijanna kuulates, nagu oleks ta tahtnud muusika rütmi vangistada; siis hakkasid ta jalad liikuma; huuled pisut lahti, hõljus ta rõõmsasti ja armsasti kui liblikas. Ja kõigil nägudel seisis naeratus, ja kuuldavale tuli vaikne rõõmu ja ärevuse kõmin.

Abtinna istus liikumata, huuled kõvasti kinni ja käed koos. Mineviku pildid tõusid ta vaimusilma ette ja kadusid jälle nagu vana mängutoosi vigurid. Ta mõtles jälle oma peigmehe peale, kes Saksa-Prantsuse sõjas langes, ja kuidas ta sellejärele oli kloostriisse tulnud — sest oli juba kaua aega tagasil Tantsijanna siin tema ees paganlisest maailmast, punane lill mustades juustes, valge näoga ja hiilgavate silmadega äratas temas igatsuse ta oma rõõmsa nooruse järele, mis tookord paistis olevat surnud ja mille ta oli kloostriisse matnud.

Muusika — algas uuesti. Nüüd oli see habaneera, mis mälestused äratas, salajased, tungivad, tumedad mälestused sellest maetud noorusest. Auvääriline ema pööras oma näo pahemale ja paremale poole. Kas oli ta tegu olnud õige? Nii palju kogematuid olevusi, nii palju noori südameid! Ja ometi, kuidas oleks ta muidu saanud selle vaese paganlise lapse viimseid tunde ilustada, neid väheseid tunda veel! Kui õnnis oli ta tantsides! Jah, ta oli õnnis! Milline võim! Ja kuidas ta sellele täielikult andus! See oli otse kohutav! Kõikide silmad viibisid temal, kõikide silmi hoidis ta enda peal. Abtinna peaaegu naeratas. Isegi õe Luise silmad. Waene õde Luisel! Ja just nende kohkunud silmade kõrval nägi ta noort õde Mariet. Kuidas see laps seal istus, silmad suured, huuled avatud! Õde Marie — kes alles veel nii noor oli — parajasti veel kakskümmend — ta peigmees oli sõjas langenud — ja alles aasta eest? Marie — kõige ilusam kogu kloostri. Kui kõvasti ta käed süles koos hoidis. Ja — aga see oli ju õde Marie, kelle peal tantsijanna silmad alatasa puhkasid; õde Mariele tantsis ta — tegi ta kõik omad liigutused! Õde Mariele ta naeratas. Ja kogu õhtu oli, nagu ei oleks ta õde Mariest enam lahti saanud, nagu mesilane kinni hoiab oma armsamast lillest.

Ja auvääriline ema mõtles: „Kas oli minu tegu armastuse või patu tegu?“

Just nonnide rea ees hõljus tantsijanna; ta silmad loitsid, ta nägu oli uhke. Süüta pilk tabas õde Mariet, puudutus lehvikuga suudlus:

„Gracias, senoras! Adios!“

Ja hõljudes, nagu ta tulnud, lehvis ta üle põranda minema; väike vana õde järgnes talle.

Ohe tõusis nonnide pikast reast — ja — üsna selgesti kuuldav — nuuksumine!

„Minge oma kongidesse, mu tütre! Õde Marie!“

Noor õde astus ette; pisarad särasid tal silmis.

„Õde Marie, palu Jumalat, et ta sellele vaesele hingele ta patud andeks annaks. Ja jah, mu laps, see on kurb lugu. Mine oma kongi ja palveta!“

Millise kenadusega see laps lahkus. Ka tema oli noor ja ilus, ja auvääriline ema ohkas. . .

Siis lahkus temagi.

Külm, hall hommik; põldudel kerge lumi. Messe ajal viidi tantsijanna kloostrist välja.

Ta seati üles väljale.

Paugud kõmatasid — tants oli lõpetatud.

Araabia tarkus.

Vanemate majast lahkudes jätab sa maha need, kelle wõsu oled, ning lähed kaugele, et käima õppida, kus usaldad enese mehe walitsuse alla, kelle wiisidega sa pole harjunud. Seepärast pea meeles järgmisi sõnu: 1) Kui soovid, et mees sinu teenija oleks, siis ole sina temale orjaks; 2) ole wähega rahul ja kanna hoolt, et tema sinust iialgi halba ei näeks; 3) pane tähele, mida tema silmad tahawad näha; 4) kanna hoolt tema toidu eest ja walwa tema une üle, sest tühi kõht sünnitab rahutumat meelt ja uneta olek toob paha tuju; 5) hoolitse ta waranduse eest ja ole ta sugulaste wastu lahke; 6) tema saladuste hoidmisel ole tumm; 7) tema naer ja rõõ-

mustus olguka sulle naeruks ja rõõmustuseks, tema kurwastus ja nutt sulle kurwastuseks ja nutuks!

Siis on su elu ilus ja rõõmustaw.

* * *

Kedagi inimest ei wõi enne heaks kiita, kui temaga mõõt soola üheskoos ära on söödud.

* * *

Püüdke nõnda elada, et head teod wõiksid teie puudulikkust wabandada.

* * *

Laiskus on süd ametu ema, kes oma lapsed jätab näljasurma ohwriks.

Seitse roosi.

Läti kirjanik Pavils Rozits.

See oli kusagil Tagakaukaasia linna nakese aias tähteküllasel maiõhtul. Istusin pawiljonis, mille all kohises kiir mägijõgi ning õhtusööki lõpetades tühjendasin peekrit Gruusia veiniga.

Aedades oli esimene wiin juba õitsetanud ning saabunud paisumise ajajärk. Oli weetlev peale rammestawa päewa soojust juua ühes veiniga ka wärskendawat õhtu kergust. Mu pilk oli kiindunud alleele, kus laskus pimedus pehmete waibadena, mis kohati elektri walguse täakega läbistatud.

Wastu pawiljoni, lilledega ärakaswanud kõlakojas, mängis keelpilli orkester, ja siidmadudena mässusid helid puu oksade ümber.

Helewärwilised mägielanikkude riided wirwendasid kui Persia waiba koed, ent nende ruuged näod andsid just kui põhiwäriwäid sellele muinasjutulisele elukangale.

Iga tühjendatud weiniklaasiga muutusin ikka kurbmeelsemaks. Millise innuga oleksin ka täna wiskunud seltesse sädelewasse wäriwide mängusse, ent mul puudus elu, mis oleks suutnud heljuda põlewa rütmi painduwuses. Ma olin täna üksik ning asjata otsisin pilguga südant, kes minuga oleks.

Wäike tütarlaps kandis lillesid. Julgesti tuli ta laua juure ja pakkus neid ka mulle. Wõtsin seitse punast roosi, nagu seitse kirest hõõguwat mõrsjat, sest seitse oli senini mu õnne ja õnnetuse arw. Wajutasin näo seitsmesse lõhnawasse roosi, nagu seitsmesse roosiallikasse, ning südames ärkas seitse laulu sinust, sa — Leelutamatu! Kergelt kiigutas mind seitsme sündiwa laulu rütm ning ma ei olnud enam üksik.

Paar tulist noolt langesid mu roosikimpu ja pead tõstmata tundsin põlevaid silmi endasse kiinduwat. Mu süda täitus õnne hõiskega ja ma tundsin, on magus su lähedus, — Kõikjal Otsitud. Sa kaisutad mind oma tähtesõrmiga ja su juuks langeb mu üle kui must öö. Mu süda on kõikjal sinuga ning mu otsaesisel hõõgub su huulte tuli.

Rahwahulgas tõusis äkki kära, ja kerge rütm katkeb. Just selles murrangus kerkib esile sale lõunamaalase kuju ja läheneb tansijanna sammel pawiljonile. Mustad lokid, kui kotkajäiwad, lehwiwad ümber ta ruuge, uhkelt hoitud kaela.

Kätes hoiab ta kannelt, mille keeli nõtked sõrmekesed puudutawad. Paari okkordiga on saawutatud waikus, ning terve aed kuulab hinge kinni hoides.

Seal laulab noor hulkuja mustlase tütarlaps.

Ta laulul pole sõnu, ent tiiwustatud kotkad paisuwad me südames. Meist üle tormawad mägituuled ja kuristikudesse langewad taewa kõrgustest purjus kotkad Ent — süda kisub kokku walukarjatusest — näen oma ees weel äsja uhkelt laulwat mustlase tütarlast, kurb, kahwatu käsi alandlikult wälja sirutatud. Ruttu küünitan talle oma seitse roosi, oma seitse kaunimat laulu. Ent tema käsi wajub aeglaselt tagasi ja näole tõmbub sügaw kurbuse naeratus. Ning argelt sosistawad huuled:

„Da ma maaru“ — anna mulle leiba.

Kellele õitsete teie, mu seitse kaunimat roosi, kellele helisete teie, seitse mu kaunimat laulu, kui sinu huuled, oo, Leelutamatu, sosistawad:

„Da ma maaru“

Tõlkinud K. A.

Tähtedevaheline reisibüroo.

Austria kirjaniku Hellmuth Unger'i romaan.

2

Ta päris kassino usse juures seiswa teenri käest, kes teda aupatifikult teretask, kas ta teadagi daami teab, kelle nimi on Christine Be'jo?

"Et, mr. Tittle."

James waatas mehele otja.

"Teie tunnete mind?"

"Jah. Teie ausus kinkisite üleele tuhanderangilise. Seepeale olen järele pärinud Teie aususe nime."

"Mina — Teie?"

Mr. Tittle katjus end rahustada.

"Mida ma siis Teilt tahtsin?"

"Mitte midagi, Teie ausus. Teie ausus tulite väga lõbusas meeleolus kellegi daamiga trepist alla, kutsukite minu oma juure ja kinkisite mulle tuhat franki."

"Ja mis Teie mõtlesite?"

"Mõtlesin . . . mõtlesin, Teie ausus olete roulette'iga wõitnud. Raotajad ei anna harklikult jootraha."

"Milline oli see daam?"

Teener, kes arwas, et mr. Tittle tookord weidi purjus oli olnud, mõtles järgi.

"Ta oli suur, väga ilus, jah, suurepäraselt ilus, ja ta juuksed olid tizianblondid."

"Ah, Teie olete mist maalija olnud?"

"Jah, Teie ausus, aga mu uus kutse annab suuremaid sissetulekuid."

"Täna Teid."

Mr. Tittle andis talle uue 1000-frangilise ja astus garderoobi. Oli õhtutund, mil tõsised mängijad teistkordselt kassinosse hakawad walguma.

Mr. Tittle astus mängusaali ja silmitses salaja sealwiibiwaib daame; nende hulgas oli palju blondiine, kuid ühtegi neist ei arwanud ta tundwat.

Ühe roulette-laua tege filmas ta oma „sõpra“ professor Lapin'i, kes terwituse peale väga lähidalt wahtas. Herra Lapin'i oli wõiduga tegemist.

Mr. Tittle jäi ta wastu seisma ja jälgis mängu tõsise uudishimuga. Lapin wõitis ja wõitis.

Kaks wõi kolm korda jättis ta oma summa rouge'ile, lükkas ta siis noir'ile, ja ta wälge kuul nõiaratas täitis ta kasku tahklemata.

Lapin oli jõudnud kõrgema määrani, mida pank üldse lubab.

Unstawalt ja lähidalt wõitis ta osa wõidust ära ja lükkas umbes 20.000 franki kullas ja rahapaberites rouge'ile.

Ta kuulus nähtawasti mängijate hulka, kes ainult wärwe kombineeriwad, selles teatud süsteemi jälgiwad ja arwusid tähele ei pane.

Mr. Tittle'i ees sai koht wabaiks. Üks mõte. Ja juba istuski mr. Tittle profesfort wahtas.

Ta ei lugenud 20.000 franki oma rahastus oma waranduseks ja tahtis neist profesjori juuresolekul lahti saada.

Seitse korda järgimööda oli must wälja tulnud, ja Lapin seadis oma wäed punasele wäljale. Kindlasti pidi nüüd punane wõitma.

Mr. Tittle kaalus kiirelt kõik wõimalused läbi. Kui ta nüüd ka punasele asetab, siis sai pank kogu raha omale, seadis ta raha mustale, ja punane wõitis, siis sai Lapin ta raha, ja tema, mr. Tittle, wabaneks seega wiisakal kombel „wõdra“ rahast. Wõitis aga must weelkord, siis wõis ta ju wõidu seisma jätta, kuni kord Lapin wõidab. See oli täitsa lihtne ülesanne.

Mr. Tittle aetas rahawirna rahulikult noir'ile. Pangapidaja nohises oma kivistunud sõnu. Kuul wõhises sinna tanna, jät seisma. Must oli wõitnud.

Mr. Tittle naeratas oma „õnnetuse“ puhul. Keegi ta selja taga, kes ta summast nähtawasti väga humitatus oli, sofstas talle kõrwad: „Tagasi, tagasi!"

Mr. Tittle wõitis ilma iga kawatsuseta wõidu ja jättis algsumma kohale.

„Gullumeelsus!"

Kuul weeres üheksas kord noir'is se.

Jälle sofstas mr. Tittle'i seljatagune herra. Polnud kaitset ega abi. Ehk oli mehel siiski õigus? Wõit oli lõppude lõpuks õige omandus.

20 000 franki jäid kohale.

Rümmes kord, üksteiskümnes kord: noir.

Professor Lapin loobus mängust.

Mr. Tittle oli „wõdra“ rahaga wõitnud 100.000 franki.

Talle jattus mängust, kuna mäng ilma profesjorita iga hurwi kaotas; ta tõusis üles.

Samal filmapiigul asetati talle kitsas naifekäsi pahemale olale.

"Ah, James!"

See on Christine, mõtles James koge. Ja ta mõttes piitsutasid üksteist taga. Kui oli

professor kelm, siis oli ta kindlasti mõne wi-
guri teel wõlatähe ta taslu toimetanud.
Minult wiis, et kelm igal juhtumusel tahtis
kaotada, näis uskumatu. Et temaga weelkord
kõtku püütuda, pidi mr. Tittle professori
kawatsustest jagu saama. Kas oli see Christine
Béjot professori kaasaaitaja? Kui jah, siis
tuli weelgi ettevaatlikumalt talitada.

Mr. Tittle oli imestamisväärne rahulik.

„Tere õhtut, Christine!“

Daam naeratas awatlemalt.

Õepoolest, see pranslanna oli ilus kui
Weenus; ja tal olid filmad kui lapfel.

Mr. Tittle leppis naise mäguga, sest ta
sai aru, et siin tegu on mõne suurteilmiga.

„Miks lastid mind eile oodata, armsam?“

(Armsam oli suurepäraselt häbematu.)

„Gile?“

„Sa lubasid, et mulle järgi tuleb. Aga
tule nüüd!“

Nüüd kawatses ta mind kuhugi kaasa tas-
sida, mõttes James, kuid ta läks siiski, aitas
daami mantlisse, ulatas käwarre.

Kui ta ukse juures teenrini jõudis, jäi ta
seisma. Kui Christine oli kawatsenud teda
paljaks rõõwida, siis pettugu ta sellest wõima-
luselt.

„Kas Teie ei ütelnud, et Teie warem
maalija olete olnud?“ päris ta teenrilt.

„Jah, Teie ausus!“

„Siin on 120.000 franki. Kingin kõik Teile.
Pühendage end jälle kunstile.“

„Aga Teie ausus!“

Wõib olla, olen teega ilmale kinninud uue
Tiziani.“

Teener seisis juu ammuli, 120.000 franki
käes, ja wahtis Christine'i autole püranifilmi
järele.

Kui auto kadunud oli, ütles ta oma
ametiwennale: „Nüüd, kus mul jäärane
warandus käes, ei hakka ma omeli uuesti
lagesid wõõpama.“

* * *

Kuid Christine Béjot ei saanud teda
kusatusse. Autojuht peatas Palace-hotelli ees
Nizzas, sest Christine polnud weel jõõnud.
Ta oli James'i kõrwal täitsa daamilik, mis
James'i wäga üllatas. Ta kõneles tagasihoid-
matu rõõmuga, millest esinesid haridus, tarkus.

Mr. Tittle armus temasse wastuwaidlemata,
ja see juba tähendas midagi. Ei aga, see naine
— milleks huwitas teda minewik — oli õe-
poolest ingel!

„Õõbralik!“ lugeja asub esialgu kahtlema-
male seisukohale.

Christine Béjot oli aga õepoolest ingel,
kui seda nimetust ülbse inimese puhul wõib
laskitada.

Ta oli oma 20 aastaga seewõrra täius-
likult ilus, et mr. Tittle juba mõtteld mõgutas,
kas ei wõiks teda pr a e g u l e i t u d t e i n e
Tiziani portreerida (sest isalt oli ta päri-
nud äriwaimu!)

Õaneks loobus ta sellest mõttest jälle fil-
mopiltliel. (Lagesid wõõpama! Lagesid wõõ-
pama!) Siimest korda elus tundis ta, et keegi
naine temasst üle on, ta oli üllatunud, armu-
nud, iga rumaluse peale walmis.

„Mis me hiljem peale hakkame, armas
Christine?“

(Daemas, daam leppis selle kõnetlusega.)

„Mis ise soovid, armas James.“

Armas James! Armas James! Kui kau-
gele oli ta siis üleete oma äraolekul läinud?

„Sa oled suur kunstitar.“

(Näitlejatar ei tahtnud ta delka)

„Kas ma wõle sulle enesest jutustanud,
armas James?“

„Õõesti!“

„Kui tahaksid jälle bar'is tantsida?“

„Mina! Ma ei käi kunagi bar'is ja tantsida
ma ka ei oska.“

„Aga James!“

Daam naeris elawalt.

„Kes tahtis hari minna, sina wõi mina?“

„Mina!“ wastas James argliku häälega.

„Kes tahtis tantsida?“

„Mina!“

„Kellele tuli mõttesse...“

Jõõand Jumal, mis on mulle üleete kõik
pähe tulnud, mõttes ta Ta tahtis naist kont-
rolleerida. Ta tahtis teada saada, kas teda
kuidagi tüsata tahetasse, wõi kas on ta õe-
poolest haige. Ta hakkas juba peaaegu ise sel-
lesse wiimasesse wõimalusse uskuma.

„Kuule, Christine, soowi omale midagi;
mis ja iganes ka tahaksid...“

Daam tähendas oma wahuwiina klaasi.

Soowima, mina? Tänan, herrad ei tohi
mulle midagi kinnida.“

Mr. Tittle wahtis talle tartunud pilgul otja.

See on trikk! See on trikk!

„Kingin sulle mõne ehteasja, nagu sul seda
weel kunagi pole olnud, smaragdidest ja tee-
manditest, kui oled nõus mind saatma.“

„Kuhu?“

„Mu korteri.“

„Aga hea meelega, armsalm James.“ (Arm-
saim James!)

Nüüd oli mr. Tittle weendunud selles, et
kawatseti mõnda kelmust. Wõib olla, oli ta nüüd

ise tegemuskoha walinud, mis ju ammuft ajast ette oli nähtud. Ta korteris tungitakse talle kindlasti kallale. Kuid oodake!

"Tellin kohe auto."

Mr. Tittle tõusis püsti.

"Aga armsam, seda võib ju kellner teha."

"Ei! Tahan veel telefoniteel paar kätu anda."

Mr. Tittle läks. Saali ukse juures-kutsus ta direktori oma juure.

"Palun, walwate seda daami paar silmapillu."

"Hertsoginnat?"

(Aha! Aha!)

"Mõtlen daami, kellega ma praegu koos õhtusööki söin."

"Muidugi!"

"Madam Bejot."

"Muidugi, mr. Tittle. Kui lugu peate ta warjunimest."

"Warjunimest! Mis lugu on siis selle hertsoginnaga?"

"Aga mr. Tittle, kindlasti pole see teile tundmata..."

"Ma ei tea midagi!"

"Et see daam kuulub Inglise kõrgemasse aristokraatiasse."

"Või nii!"

"Meie teame seda ülihästi. Hertsoginna elab ju juba kolm nädalat Palace-hotellis."

"Siis tunnete ehk ka professor Lapin'i?"

"Enesestki mõista. See on ju hertsoginna kaswataja."

Direktor on puruogar, arwas mr. Tittle. Kas on veel hullemat mõtet, kui et keegi Inglise kõrgemasse aristokraatiasse kuuluw daam sõidab üksi oma kaswataja saatel läbi ilma ja nimetab kedagi meest, teda ta waewalt tunneb: "Mu armas James!" Selle hotelli juhtus küll inimest ei tunne! Kuid see ekstsentriline nali oli hea mehikese peale naljakalt mõjunud. Ta tellis auto, siis helistas ta politseisje ja palus meeskonda lohale saata, kes end ta aeda ära pidid peitma: sel ööl kawatsetawat kuritegu.

Mr. Tittle tuli tagasi.

Kas ootab teda veel ilus Christine Bejot?

Jah, Christine istus rahulikult oma kohal ja suitsetas sigaretti.

"Koh?"

"Hertsoginna pole oma kohalt lahkunud, mr. Tittle."

"Tänan wäga."

"Palun."

Pool tundi hiljem teatati auto saabumisest.

Mr. Tittle'i pea hungas. Ta seisis saladuste müüri ees ja hakkas ahastama. Ta süda põl- sus: Armasta teda! Wõta tal Omandal! Ta mõistus t.ksus: Hoiat end! Hoiat end!

Kui nad kõrwuti autos istusid, rääkis mr. Tittle äkki Inglise keelt. Daam wastas otsekohse.

"Kas tead, Christine," küsis ta, "et ju infognito hotellis teada on?"

"Jah. Kuid direktsoon, kes mu nime teab-waikib..."

"Hertsoginna..."

"Jäta ometi, James..."

Mees jäi kangekaelselt.

"Ma ei saa aru, kuidas su wanemad..."

"Ah, papa! Ta armastab mind wäga. Ja olen sulle ometi jutustanud..."

Mr. Tittle'il polnud aimugi.

"Miks wõtsid mu kusse wastu, Christine?"

"Miks? Sest et üleelise lubasid olla see kawa-leer, talleks sind algusest saadik olen pidanud."

"Kas lubasin?"

"Ja pidasidki oma sõna."

"Kunaks?"

"Uuele. Olin ju ka üleelise sinu juures."

Mr. Tittle ei wastanud, kuid kõik ta hirm oli korruga kadunud. Kass oli enese ära annud. Kui ta tõesti tema juures oli olnud, siis pidid seda teenrid teadma. Ja nende auust võib ta usaldada. Mõistatuse lahendus oli seega lähedal. Ta tarwitset ainult oma teenijaskonna käest küsida. Politsei oli läheduses. Ja ilus hertsoginna võib weel öö wangimajas mööda saata.

"Miks waikib, mu sõber?"

"Christine!"

Ta tundis äkki naise käji oma käte wahel. "Miks ei tahtnud sa minult kingitust wastu võtta?"

"Kallistime? Kas sa ise mulle ei jutusta- nud, et need on Meduusa-kivid?"

Mr. Tittle oli ällatatud.

"Mis on Meduusa-kivid?"

"Waled kivid — ütlesid sa ju ise. Ükski inimene ei oskawat tänapäewal wahet teha õi- gete ja walede kiwide wahel."

"Kas olen seda ütelnud?"

"Sa näid kõik unustawat, armsaim James!"

"Siis ätle mulle, miks sa ilma saatjateta Monakosse tulid?"

"Armastan juhtumusi."

"Ja usaldasid enese minutaolise hädaohu hooletaks."

"Kuna sind armastan, James!"

"Kuna... sina... mind... armastab!"

"Jah! Kas on see siis nii arusaamatu? Sa armastad mind ju ka?"

"Mina sind?"

Auto sõitis lossitrepi ette.

* * *

Lossiwalitseja oli wastas. Kõik lossi- ruumid olid walgustatud. Mr. Tittle aitas

Christine'i wälja, lasi tal ees minna ja pööris autojuhi poole.

„Kas wiijite mu eile Montesse?“

„Et, mr. Tittle. Teie andsite ju mulle waba päewa.“

Mr. Tittle naeris.

„Nojah!“

Westibüüdis.

„Mr. Taylor, kas tunnete seda daami?“

„Jah, mr. Tittle. Proua Béjot oli ju üleile . . .“

Mr. Tittle tormas teenri juure.

„Kas tunnete ka proua Béjot'd?“

„Aga, mr. Tittle! Kes lord meie juures külas oli . . .“

Mr. Tittle oleks wõinud hulluks minna. See polnud pettus, polnud selmus, wõi aga oli logu ilm ta wastu. Seega oli siis tõstasi, et ta unes Montes oli wõibinud, selle ilusa naisega tutvunenud ja temasse armunud, ja ta ei teadnud isegi, mis ta seal kõik toime oli pannud. Kurabi päralt, kas oli ta weel täie mõistusega inimene? Kuidas jõudis ta siis kasti- noosse? Jala?

Teener kinnitas talle, ta olla omale tellinud üüriauto ja saatnud daami weel samal ööl koju.

Mõistatus mõistatuse otsa!

Christine waldas omale wahapeal biblioteegi-toas teed tassid ja tundis enese tälelikult kodus olewat. See meeldis mr. Tittle'ile niwäga, et kogu ta meelepaha haihtus.

Christine astus talle naeratades wastu. Jällegi puhkasi ta peened käed mr. Tittle'ile omades.

„Noh, James?“

„Noh, Christine?“

„Mis on sul wiga?“

„Ma ei tea seda isegi.“

„Kas oled haige?“

„Wõimalik. Kuid istu ometi.“

„Miks ei suudle sa mind?“

„Aga!“

„Üleille olid sa palju õrnem.“

„Üleile!“

„Aga James!“

„Kuidas tohin ma daami suudelba, Christine?“

„Iga peigmees tohib oma mõrjat suudelba.“

Mr. Tittle tahtis oma juuksed peast lütkuda. Ta ahastus oli suur. Ta kannatas hingerännamise all ja ei teadnud seda ise. Ta armus ja ei aitanud seda. Ta laenas wõõrastele raha, kuna ise magas. Ta oli peigmees, tema päralt oli ilma kõige ilusama naise armastus — ja ometi ei teadnud ta seda ise.

„Dota, oota . . . Christine . . . oota paar filmipilk! Mis ütlesin ma sulle Meduusa-kiwides?“

„Kõnelesime mõrsjaehtest, James. Sa ütlesid, et muretsetsid oma naisele, kui koskistid...“

„Aga mul on ju neid terwent kolm olnud.“

„James!“

„Mis siis?“

„Sellest oled sa ju kogu aeg waikinud! Sa ütlesid, et sa naisele kunagi ei kingiks kalliskiwiehet, sest neil kiwidel polka enam mingisugust wäärtust. Nende hulgas olla wäga palju Meduusa-kiwe. Kui siis küsisin, mis tähendab sõna Meduusa, wastasid sa — ja sellest ei saanud ma aru: Meduusa on neljasteistkümmes planeet, mis pöörleb ümber tsentraalpäikesele, mida tunneme Siiruse nime all.“

„See on ju hullumeelusus!“

Mr. Tittle läks waiseks. Ta mõtted rahasid äkki teemandileidude selgitamatu fenomeneni järgi.

Siin . . . siin . . . oli kõigi saladuste lahendus. Kõik kiwid, kõik, kõik olid waled. Nende olemasolu eest tuli tänu mõlgneda mingisugusele ülesleidusele . . . Kuid . . . Meduusa . . . Siiruse planeet? . . . Kus tiirles ta Ilmaruumis, kui suur oli wahemaa tema ja maatera wahel? . . . Kas wõis inimene nii kauge maa tagant orgaanilist ütsust kätte saada? Et. — Teemandiwiim? Wõimatus. Need walekiwid olid leitud ainult mail, kus alati — ta warem — saadi teemante. Ohtud wõi waled? Kas o'ld Meduusa-kiwid seepärast waled? Mis wõis siin olla mõdupuuts?

„Christine, korda mulle weelkord sõnasõnalt, mis ma too'lord kõnelesin Meduusa-kiwides?“

„Katsun.“

Mr. Tittle kirjutas.

Christine dikteeris.

James pani poogna kõrwale.

„Wõib olla, oled teinud inimsoole heateo, Christine.“

„Ma ei saa aru, miks sa selle asja peale nii tõsiselt waatad, nagu oleksid ise Meduusal käinud, mis seal kusagil eestris ringi ujub?“

„Tähed ei uju, laps.“

„Sa oled igaw poisik, James.“

„Christine! Juba nädalaid oisid mingi suure kuriteo algatajaid . . .“

„Kas oled detektiiv?“

„Et, see on ainult mu sport. Ja sina annad mulle äkki lahenduse, mis inimõistuse jaoks näib wõimatu, kuid ometi on geniaalne.“

„Sa meelitad ainult iseennast, sest kordasid ju ainult sinu sõnu.“

„Ma ei teadnud sellest midagi, nagu üeldud. Arwan, mina ise.“

"Ah! Kas tahad ehk sellega ütelda, et sa mulle ka kunagi truudust pole wandunud?"

"Christine, ma palun sind! Armastan sind tõesti. Aga ütelnud ma seda pole, see oli keegi teine."

"On siis siin kaks Tittle'it selles majas?"

"Ei."

"Christine hõõgus.

"Mu herra, säraast ülespidamist ei sallin üheski daam! Ja kuigi ma ka lümme forda reifisün infognito Monakoosse, kuigi ma juhtumusi samawiisi armastan kui Teie oma detektiivsporti, siiski jään ma alati selleks, kes olen. Olin kawatzenud abielluda ainult selle mehega, keda armastan, ja ei tahtnud, et mind miski muu juhiks. Arwasin, et olen leidnud selle mehe Teis. Aga Teie olete naditael. Kuidas võiksin ma Teid kunagi usaldada, kui Teie ju praegu mind petta tahate? Elage hästi!"

"Armsaim Christine. Ma armastan ju Teid."

"Kui Teie mind armastaksite, siis poleks Teie senni juba kolm naist mulda saatnud!"

(Oh naiste loogikawaesust!)

"Kõik elawad alles, Christine."

"Seda halvem! Kui mind armastaksite, siis poleks Teie oma kolmest naisest waikinud. Ma pole wäiklane. Ei. Kui mind armastaksite, siis poleks Te mu tunnetega mänginud. See ei sünni mehele. Laske mind Nizza'sse tagasi sõita!"

"Ei!"

"Tähendab, ka sarnane häbematus veel!"

"Teie peate mind kuulda wõtma."

"Ei."

"Christine helistab. Tellis auto. Värs."

Mr. Tittle istus üksi klubitoolis ja naeris kui hullumeelne.

Sügawas abitusel.

* * *

Teisel hommikul sõitis ta Palace-hotelli. Ei, proua Bèjot'ga polnud võimalik kokku saada. Ta oli professor Lapin'i seltsis Geenuasse reisinud.

Mr. Tittle sõitis talle järgi, võitis kõigest hotellidest, sadamas, laewakontoritest. Ütski ei tunnud proua Bèjot'it.

Ta walwas sadamas laewade väljasõitu, luras hotellide ees, palkas eradetektiive, raias hiiglasummasid.

Mitte midagi: Christine oli kadunud.

Detektiivid naeratasid ta agaruse üle. Ta sai nende ilmetest walesti aru. Kas pidasid nad teda hullumeelset, kes jälgib fantoomi? Kas oli Christine Bèjot üldse olemas? Pro-

fessor Lapin? Võib olla, olid ka need isikud ta halge aju saadused?

Mr. Tittle sõitis Nizza'sse tagasi. Värs kõige kuulsama närwispetsjalisti juure, jutustas talle oma loo.

Arst oli kõigest huwitatud.

"Herra doktor, kas on säraased juhtumused alateadmuses võimalikud?"

"Ei. Seda oleksid pidanud ka herra ja daam, sellega koos wiibisite — tähele panema, et Teie arust ära olete. Nähtawasti näisite netie aga täiesti normaal olemat."

"Kas peate mind haigeks?"

"Kaske wastata. Igatahes, olete weidri ärritatud."

"Kas on see mõni ime?"

"Ei."

"Mida soowitaksite?"

"Hoidumist ärritusest."

"Nõus."

"Minge sanatooriumi."

"Kuhu?"

"On Teil erindumisi?"

"Kõige kõrgemad. Ma ei lepi ilma lufseteta."

"Siis on igatahes raske midagi soowitada. Soowitaksin lihtsalt: jääge koju, kui ma ei oletaks häid tagajärgi ajaloha muutusest."

"Oh, mul on palju suwilaid, herra doktor. Wõin igalepoole minna. Siin on warsti ka liig palaw. Tahaksin juba ise Petropolis'je sõita."

"Petropolis. Kus see asub?"

"Mu kodumaal. Rio de Janeiro juures. Suurepärane suwituslinn. Mida armate Berchtesgaden'ist?"

"Küüma olla seal wäga hea, mr. Tittle."

"Muidugi, häwasti."

* * *

Enne kui mr. Tittle ära sõitis, oli tal weel teine asi korraldada.

Ta kirjutas hertsog X'lle, Christine n. n. ksale, ja päris teateid ta tütre praeguse ajaloha üle. Kuid ei saanud wastust.

Mr. Taylor pidi otselohu Inglismaale sõitma, et kindlaks teha, kas on wana hertsogil niisugune ekstsentriline tütar, kes oma kihlatud peigmehe wäikse tuju pärast kulwale jätab.

* * *

Suurepärased suwepäewad Berchtesgadenis. Sumila, keset üllindust, ümberringi iluduspa-radiis ja lundandwate mägede rõngas. Sõidub Salzburgi. Mägestikukäigud. Minewit lustus, ja ainult olewik elas . . .

Mr. Tittle jalutas iga päew tundidekaupa ükksinda, hoidus eemale feltkonnast, ei lugenud kirju ega raamatuid. Ta oli oma parim arst. Neli . . . viis nädalat.

Ülki valdas teda püsimatus. Olu ringmäng nõudis oma osa.

Ilma teentjaskonnale teatamata, sõitis ta Müncheni. Ta tahtis . . . jah, mis ta tahtis? Kord head ooperit kuulda, muuseumi näha, midagi ühe elada. Igavust võis ta omale igal ajal muretseada. Ta asus hotelli: „Regina-Palast.“ Ta lasti end läbi Müncheni sõidutada, läks Inglise aeda, käis kirikud vaatamas, kuulas ühe missagi lõpuni, matšes „Hofbräuhaus'is“ Bateria õlut, jalutas pealiskaudselt läbi „Glas-palast'i“, seisis tundidekaupa „Wanas Pinakoteegis.“ Siis lõunat „Bresling-Palais's“ ja kuulas rahvusteatris „Palestrina't.“

Kaks päeva. Siis jätkus sellest. Ta tahtis Berchtesgadeni tagasi. Seal . . . see oli ju professor! . . . He! . . . Professor Lapin! Christine saaja. Kas oli ta Münchenis? Ta järgis professori, kaotas filmist. Ühtis igalpool, kuid ei leidnud enam.

Ta teadis kindlasti, et pole ehtinud. Lapin oli siin . . . reisis eht magusa Christine'iga kuhugi. Ja ta seisis siin üksi külmas, lahkusetus jaamahoones ja ei tohtinud laasa tulla.

Kas oli Christine ta Müncheni kutsunud? Kas olid olemas hingelised ühendused kahe inimese vahel? Ta läbematus, ta reissimistung, ta jookis ringi mööda Müncheni. Võib olla, minut warem, ja ta oleks Christine'i näinud, temaga kõnelnud, ta kinni pidanud! Pettumus rõõmis tal viimse julguse.

U gamist läks ta rongile. Pakkaudja oli koha eest hoo'isfenud. Mr. Tittle andis talle jootraha, ostis ajalehti ja läks I klassi kupeesse. Aga ta mõtted wiibisid Christine'i juures.

Kirrong k'hubas läbi hämariku.

James vaatles möödalibijewat maastikku seni, kui ta enam midagi näha ei võtnud. Dugeda? Meelt lahutada? Walimata mõtles ta ajalehe kätte, lehitles läbi, peatas, oli ällatunud. Artikli pealkiri oli: „Teemadikulustus“ ja seisis „Vossische Zeitung'is“! Keegi Berliini poliitsekomissaar Köppel käsitas seal õigete ja walede teemandite küsimust, eitas „teemandi wihma“ juhuslikkust võimalust ja oletas, et siin eht tegu on mõne kuriteoga, mida keegi praegu küll ei usuls, aga mis ometi idenoolit. Artikkel oli kirjutatud hiltgawalt ja weenwalt ning ällatas oma loogikkusega.

Köppel ütles umbes järgmist:

Kui logutakse kokku kõik awalikkusele ilmiks-tulnud koime või neljaraatilisid teemandid, siis mõiwat aru saada, et kaks meest nad libe-

hasti selga jaksawad wõtta ja ükskõik kuhu edasi toimetada, M'is ei peaks neil olema ka üh'ne sünnimaa, ja miks ei peaks nad olema ühe ja sama kelmisalga poolt liikwese lastud, et teatud sanktsioneeritud kohal leitud saada. Mõistatuslik oleks waid üks asjaolu, et need k'iwid, kui nad kunstlikult on valmistatud — end lahutada ei lase õigetest. Nende walmitaja üksi tunneb seda saladust. Ja selles peitubki tema jõud. Tähtsam kui kindlakstegeu, kas eht wõi mitte, olla asjaolu, kuidas tabada oletatawat walmitajat. Ja see võimalus olla igatahes olemas. Kui aga tõepoolest olemas on rahwuswaheliste kelmide ühing, kes lubamatul moel ilma on petnud, kuna tal korda on läinud mikrokoobiliste k'iwide asemel hiig'aliwe wormida, siis peaksid sellest wõidetud lummad ulatama üle 2 miljardi naelsterlingi. Säärase kapitali woolu pidawat tingimata võimalik olema siimas pidada raha wahetalitus-asutustes, s o. pankades. Ja wähemalt wõidawat sealt leida uust jälgi.

Mr. Tittle oli üleni palawikus. Ta polnud oma oletusega enam üksi. Keegi tark mees oli mõistatuse lahendamisele lähemale astunud kui tema.

Mr. Tittle pani lehe käest. Meduusa-k'iwide probleem hakkas teda uuesti huwitama. Seda lahendada näis ta tööd wäärt.

Saksa poliitsei idee oli suurepärase, ta aga ei hinnanud kelmide wõimisi küllaldasel määral.

Kes oskas weerandaasta jooksul ligi 2 miljardi Inglise naela teenida, oli sellest tark küllalt, et ei lase oma wõitu jälle käest kiskuda. Ja kas pangad, meele tuletades nende walmitiskohustust, mingijuguseid andmeid saatsid, oli enam kui kahtlane.

Ilma kuulsates pangakontorites tulid ja läksid kapitaalid tõusu ja mõdnana. Kontroll oli pea wõimatu.

Kuid mr. Tittle'il oli oma idee.

Mehiko oli ostnud „päitefekimi“ ja selle eest maksnud kõige suurema ükssumma. Siin oli teju, ümberarwatuna, 50.000.000 naelsterlingiga.

Mr. Tittle wõis kindlaks teha, et imekimi üleandmine oli sündinud Kairo, arwatavasti oli summa ka seal wälja makstud.

Mr. Tittle'il oli kõige paremad suhted Crédit Lyonnais'ga; ta kirjutas selle panga ühele Pariisi direktorile, leda ta isiklikult wäga lähedalt tundis.

Crédit Lyonnais oli wäga hästi informeeritud (nagu alati wõiskluse puhul). Ta f'laal Kairo, polnud sellest aritoimingust osa wõtnud. Sissemaks oli tasutud Anglo-Egyptian Bank'ile,

Shane- el- Manâcta 19, kuna muu osa maksti Inglise pangale Londonis.

Mr. Tittle sai aru, et ta ilma politsei abita kaugele ei jõua. Berliini komisjaar peaks wahesobitaja osa oma peale wõtma.

James reisis oma materjaaliga Berliini ja läks politsei presidendi juure.

Ta juhutati, kuna ta oma asja rutuliseks tunnistas — kuus päewa hiljem politseipresidendi pale ette.

Herra politseipresident!

"Ah, komisjaar Köppeli artikkel! Wäga huwitam. Kindlasti. Kuid auahnusest põwene- nud idee, millest ei malsa kõnelda."

Mr. Tittle oli kangekaelne ja ta juhutati teise kohta.

Seal esitas ta oma materjaali, teatas kõig, ja palus uurimist ning andmeid Londonist.

Ta pidi oma materjaali maha jätma ning teisel päeval tagasi tulema. Mr. Tittle mihas- tas teda "Adlon'is" salaagent. Ta andmed olla igatahes väga huwitamad ja neid wõidawat lugeda kui mõnda "Mistei- raamatut," aga neis ei sisalduwat lõssasju.

"Komisjaar Köppeli artikkel."

"Köppel!"

Kuidas seda ametnik toonitas: see unis- taja! — nii umbes kõlas ta nimi!

"Kui Saksa kriminaalpolitsei selle Bot'i tehmuse vastu huwi ei tunne, pööran ma olse- mat teed Londoni poole."

"Muidugi huwitab meid see asi, mu herra. Aga weelgi enam see isik, kes Teile selle loo Meduusa-kividest on jutustanud."

"Mina ise"

"Teie ise?"

"Kellelegi daami'e. See ütles seda mulle tagasi."

Ametniku pill otsis weepriisi. Hullumeeliete rahustamisel pidas ta nähtawasti seda lihtsat abindu kõige tarbetohasemaks.

"Noh, küllap näeme!"

Tal oli äkki suur rutt jumalagajätmisega. Kuid iningu peale tus furat!

Järgmisel päeval sai mr. Tittle oma alid tagasi, millest politsei omale salaja äratrja oli walmistanud; ühtlast määrati hullumeelse wõõra walmijeks eriametnik.

Mr. Tittle'i reis Berliini tähendas täie- likku luhaminekut.

Mitte täitsa, see selgus pea. Seft õhtupoo- likul ilmus hotelli politseikommissaar Köppel.

See oli ainuke politseiametnik, kes "ideega" ameeriklast ei pidanud walmuhajeks. Seft muidu oletas ta ka ise hull olnud.

Köppelile anti, kuna ta huwi asja kohta tunti, Tittle-Mio kaust läbiuurimiseks. Ta waa- tas kõig läbi, astus lohe ühendusse Inglise pangaga ja sai sealt lähemaid andmeid. Kuigi tal selleks luba ei olnud, läks ta ameeriklase juure. Ta teadis, et selles mehes leiab tähtsa abiliise.

Mr. Tittle wõttis ta lohe jutule.

"Mr. Tittle?"

"Palun, rääkige Saksa keelt, herra Köppel."

"Hea meelega! Tulen eraasjus."

"See rõõmustab mind."

"Tahan erakombel kõneleda teemandilkoost."

"Politseipresident näib mind hullumeeliseks pidawat."

"Seda mitte Aga Teil on väga julged oletused. Kas tohin omale paar küsimust lu- bada?"

"Palun."

"Kas tunnete Bot'i?"

"Ei."

"Miks tunnete siis ta vastu nii suurt huwi?"

"Kuna ta on erand inimeste hulgas. Imet- len ta tegusid."

"Teie on kriminalistika nähtawasti spordi- alaks?"

"Kui seda nii tahate nimetada."

"Kas tunnete ka hädaohtu, mis sisalub meie elukutses?"

"See hädaoht huwitab mind just eestikätt."

"Ja Teie tahaksite selle helmi iga hinna eest kätte saada? Tahaksite, et ta oma karis- tu'e kätte saaks?"

"Mis huwitab mind ta karistus? Tahaksin temast tugewam olla."

"Kõrgeft waewatajust Teie ei hooli? Seda kasutada ei taha?"

"Jssand Jumal, walitseb siis ka kuritegi- tale-püüamisel leivalõhn! Suurendan waewa- tasu kahelordseks, kui lalete nüüd helmi kinni püüda ja minu metoodi järgi, ja mind selles ei efsita. Minult abiliisi on mul waja. Seft ka tema pole üffi. Uskuge, ma saan ta kätte"

"Mr. Tittle, olen Teie oletused täpisealt läbi uurinud."

James katkestas komisjaari jutu:

"Tean, mis tahate ütelda. Ka Teie kaht- lete mu waimu terwise juures?"

"Ei. Kui kahtleksin, poleks ma praegu siin."

"Muinasjutt Meduusa-kivdest?"

"Ei põwene Teit"

"Mu lihlus?"

"Te pole end kihlanud."

"Kes?"

"Kes, seda ma ei tea. Keegi teine."

See on loogiline.

„Siin on teine mõistatus, mida me mõle-
mad veel lahendada ei suuda. Üks on vaid
kindel, et keegi teine isand Helena üles on as-
tunud.“

„On see üldse võimalik?“

„Võime ainult kogemustest rääkida. Bor-
neolane Stockholmis oli ju ka eht, ainult keegi
herra Gupferl Wienist oli ta oma kätstada wõt-
nud.“

„Kuradi pärast! See on õige. Need juhtu-
mused on analoog.“

Mr. Little wõttis komisjaarile otša.

„Teie olete muinasjutulik inimene.“

Rõypel tõrjus käega tagasi.

„Oh, see oli arusaadav. Kuigi see mõte
wäga julge, isegi uskumatu näib olevat, et siin
fenomeen . . .“

„Teie ei pea mind hulluks?“

„Wastuotša. Mõn samati kui Teie, et
teemandiwõim, kui nii tohime rimetada — sei-
sab otsest ühenduses fenomeeniga, et mingi
jõud inimliku teha oma wõimu alla wõib wõtta
ja temaga talitada, kuidas ise soowib. Kuidas
see mõistatuslik ja õudne asi võimalik on, ei
tea ma loomulikult mitte. Teil on selles küsi-
muses igatahes enam kogemust.“

„Ei ole. Ei ole. Mis olete selles asjas juba
ette wõtnud?“

„Rõige tähtsana samm, mis iganes wõisln
teha.“

„See on?“

„Teie soowi kohaselt talitanud ja Londoni
poole pöörnud. Lõon Teile — kuigi seda õiet
ei tohtis — lähemad andmed, mis Inglise pan-
galt saadub.“

„Kas tohtin need omale ära kirjutada?“

Ametnik kõhles weel.

„Mul peab ometi võimalus olema, ükiskuid
aadresse kontrollleerida.“

„Siin on ära kiri Teie jaoks, mr. Little.
Oleme ju ka Teie aktidest ära kirjutanud.“

„Teie olete aus mees. Suur tänu. Olen
rõõmus, et wõin Teiega koos töötada.“

„Mina samati, mr. Little.“

* * *

„Päikesetivi“ hind oli wälja makstud kelle-
legi Inglise firmale, kes üldse teotsesti kallis-
kivide ostu-müügi alal. Tal olid Wõuna-Maf-
rikas head äriühendused, kuid oli tegemust alus-
tanud alles pool aastat tagasi.

See tohtas kohe filma.

Ümber sajawittekümnes osas oli ühing selle
raha ebaft annud igasugu pankadele, ärimees-
tele ja eraisikutele.

Mr. Little tähendas omale paar aadressi
luses, muuseas kellegi professor Bratti oma

Watlings= Jõland'lt, kellele raha oli saadetud
mingi Hawanna pangakontori kaasabil.

Watlings= Jõland on Bahama= saarestiku
üks suuremaid saarist ja asub Florida kitsuse
läheduses, põhjapool Suuri Antille. See saar
ongi Kolumbuse San Salwador, kui ta a. 1492
Ameerika leidis.

Summa oli 20 miljoni Inglise naela.

Kes oli see professor? Ja kas oli ta ühen-
duses nende kelmidega? Mis põhjusel wõi mil-
liste teenete eest sai ta selle summa?

Mr. Little lahkus ajawitmata Berliinist,
teatas sellest oma sekretäärile Londoni ja sõitis
Rotterdam. Seal wõis ta kümne päewaga
jõuda New= Yorki. Mr. Taylor, kes Londonis
kõik lähedasti ära oli korraldanud, wõttis ta
Rotterdamis vastu.

„Kas on Christine Bõjot?“ oli mr. Little'i
esimene küsimus.

„Münchenis, mr. Little. Hertfog, ta isa —
saatis wiimati reisiraha sinna.“

„Ta pole enam Münchenis.“

Mr. Taylor waatas oma peremehe otša,
nagu tahats ta ütelda: kui sa seda paremini
tead, miks ja siis küsi?!

„Reisime kõige pealt Hawannasse. Kas wõt-
site ka küllalt raha kaasa?“

„Loodan.“

„Mul on uus jälg Pot'ist.“

„Soowin õnne, mr. Little.“

„Sadatuhat dollarit umbes on waja.“

„Dn.“

New= Yorgis tuli üks päew wiivitada. Mr.
Little ruttas otsekohe ühte paremasse detektiiv-
instituuti, mida üldiselt tuntti „Gloobuse“ nime
all, et professor Bratti'i isiku üle andmeid
nõutada.

Wiie minuti pärast oli kõik korras. Sel
firmal oli suurpärane kaardistik.

Professor Bratt oli nende andmete põhjal
kõige parema kuulsusega õpetlane, kuigi teda
Euroopas pea sugugi ei tuntud. a. 1912 taheti
teda ehitada Noobeli= auhinna saamiseks.

Braegu oli ta 70 aastat wena, elas oma
rahast. Ta oli elanud Helweefias, Inglismaal
ja Saksamaal. Oli õppinud füüsikat ja keemiat
ning lõpuks toiminud täheteaduse alal.

Ümber kaaskümend aastat elas ta ükfil-
sena Bahama= saarestikus, kuhu ta Ameerika
rahameeste toetusel oli ehitanud era-tähetorni.

„Teaduskirjete töid polnud ta wiimase kaha-
kümne aasta jooksul awaldanud; kuid teati, et
õpetlane ühe suurema ja põhjapanema töö kallal
suure huwi ja armastusega tööawat. Kuid see
ilmuda alles peale ta surma.“

Mr. Little naeratas selle teate täielikkuse üle. Kui hästi need bürood ometi kõl teavad. Nii töötatakse Ameerikas.

Ta pärlis direktori käest: „Teie olete mift kõigist kaasaegsetest informeeritud?“

„Kui nad seda väärivad.“

„Mis see tähendab?“

„Kui nad väärivad kaarti meie kartoteegis.“

„Millest see oleneb?“

„Meie juures, kel meil pole mingisugust ideelist sihti — ainult nõuetarusest. Meil on ladus 80.000 üldtunnustatud ja rohke arm veel mittetunnustatud tähtsaid kaasaegseid.“

„Kas tunnete ka mr. Little'it?“ küsis mr. Little.

„Mistlikult mitte. Kuid, kas peab see olema teine teade? Tasu eest?“

„Enesestki mõista.“

Direktor telefoni kaudu:

„Palun täht: T, ofakond: Et kunni Tu, Nimi Little. Gesnimi?“ (Ta pööris pärija poole.)

„James,“ vastas mr. Little.

„Gesnimi James. Kohe, palun.“

Mõõdus paar minutit. Väikse elektrijõul töötava kirjaliksti kaudu jõudis päralt mr. Little väärilikkus. James ootas põnewalt.

Mr. James Little, sündinud Rio de Janeiro.

Mr. Little segas end wahela.

„Little'i noorus on mulle teadupärast; nime-tage andmed ainult viimastest aastatest.“

„Ta reisib? Rahe aasta eest jaanuarist septembrini Indias.“

„Seda kõik teate Teie?“

„See on ju meie amet.“

„Kus elab mr. Little?“

„Silmapiik. Beau lieu's asuwas villas, reisib palju, amatöördetektiiw ilma suurte tagajärgedeta.“

„Noh, oodake, mõtles James.“

„Watmlisest täitsa normaal.“

„Mis?“

„Ühekülgse walmuilmaga. Kõneleb 49 ilma-keelt.“

„48, herra direktor.“

Direktori nägu läks üleni punaseks; ta kargas telefoni juure.

„Kes töötab Et kunni Tu? Jens? Jens tulgu kohe siia.“

Jens tuli. Vihtne sümpaatlik noormees.

„Teie töötate Et kunni Tu, Jens?“

„Jah.“

„Kuidas on see võimalik, et on juhtunud niisugune suur wiga? Siin veldakse, et mr.

Little kõneleb 49 keelt. Meie klient aga tin-nitab, et ta ainult 48 keelt räägib.“

„Jah, herra direktor, mr. Little õpib praegu Basli keelt.“

„Mis?“

„Ja tema annete juures võib ta sellegi keele paari näbala jookkul lõpulist kätte õppida.“

„Mr. Little pole Basli keelega veel algust teinud,“ ütles James.

„Tean, mu herra. Siin on uuemad teated. Pärast oma neljanda kihluse õnnetut lõppu hertsoginna . . .“

Mr. Little kargas toolilt püsti.

„See on ju õige õudne, kuidas Teie kõik teate!“

Direktor, kes ametliku juba lahti oli tahtnud lasta, naeratas rahulolewalt.

Telefonihelin. „Direktor!“

„Jah?“

„Uus teade Little.“

„Palun.“

„Mr. Little asub tänasest saadik New-Yorgis ja on teel detektiiwinstituuti „Gloobus.“

„Tänan,“ ütles direktor. „Mr. Little on praegu siin.“

Mr. Little naeris.

„Kas teate ehk ka, kus asub praegu Christie Bõjot?“

„Kolmas teade? Suurepärane. Silmapilk.“

Paar minutit hiljem.

Christine Bõjot, imekauni hertsoginna X warjunimi, armus Monte Carlo's mr. Little'isse ja küllastas wiimast ta loosis. Kolme päewa pärast lastes kihlus, Christine Bõjot lastus Nizza'st . . .“

„Kus ta on?“

„Ateenas, mr. Little. Ja tal pole palawamat soowi, kui et oma peigmehega jälle kokku saaks.“

„Jah, sobitame ka abielusid. Soowitage meid ka teistele!“

* * *

Professsor Bratt oli fik astronoom era-tähetorni omanik. Mis ta uuris, seda ei teadnud üldisus juba paar aastakümnet.

Mr. Little mõtles kohe „Medunsa-kiwide“ peale. Ta polnud asjata New-Yorki sõitnud. Kas oli see wanamees, kes elas näilikult õpetlane, õpitud tehm? See pidi selguma kõige lähemal ajal.

Mr. Little palus professsor Bratt'ilt telegraafiteel luba, teha waatama tulla.

Professsor saatis järgmise wastus-telegrammi: „Armas sõber! Itla alatt olete teretunud. Bratt.“

Weellford kõhles James.

Tal tuli walida. Kas sõi'a Watlings-Island'ile, et awalikult teha Poi'i käftlast wõi fihutada Ateenasse ja rutata armastatud Christine'i juure.

Kuid, kui Christine't armastus oli nii sama sügaw, kui temegi oma, siis ei lustu ta nii ruttu.

Christine näis talle kindlam, kui wanamees Watlings-Islandil. Ja nii siis reisis ta Hawannasse.

* * *

Mr. Little jättis oma sekretääri Gtranasse maha ja andis talle käsu, et, kui ta ise kolme päewa jooksul tagasi polenud, siis peab ta poliitsega saarelt ära tooma. Ise üüris ta omale auriku ja sõitis ässi Watlings-Islandile.

Strdepool Florida kitsust asub ligi wõisjaba saart ja laibu, lamedad, liiwased, lähedalt kokku põimitud, tekkinud hligla-korallipuit ning tänapäewalgi püütud korallirahnudest kui kindlused. Walge tõug on wähearweline wõrreldes mulattide ja neegritega.

Watlings Island on üks suuremaid, kuid ta üfifilbasemaid nende hulgas. Oma üfifilbuses juutis ta wanale õpetlasele kõit palluda, mida see wajas: nimelt rahu, puhkust.

Mr. Little wõis juba laewalt näha wägewat kuppit, millest tähetorni-pikkfilm taewa poole kääritas kui wõgew suurüül.

Ta maandus wälfeses lahes, lasti enda randa aerutada ja palus kaptent saare ees wadata, järgmisel päewal aga paat saata, et ta temaga ühendust wõiks pidada.

Kui teda kuidagi hädaoht peals ahwardama, sõitku kaptent wiibimata Hawannasse tagasi ja toogu omale käsup sekretäär Taylori käest.

Siis ruttas mr. Little professoori kontori.

Paar sadamas hulkawat subjekti kadusid tinatuhka, kui ta neile hakkas lähenema; asundas, millest ta läbi sammus, näis elanikkudeta. Halb tee wiis saare fikmassse. Tähetorni kuppel oli teejuhiks. Mr. Little jõudis kõrge müüri juure ja õffis seda mööda fikssepääsuwõimalust tähetorni. Tal tuli palju maad ära käla, enne kui jõudis idapool asuma juure ja uhle wärawa juure, mis aga lufus oli. Siit wiis ta ilus lai maantee teise sadama juure, kus põhjast tulewad laetoad otse randa wõffid sõtta.

Reegi Mulatt awas wärawa. Mr. Little kõneles temaga algul Hispaania, siis Englise keeli. Ta ei saanud wastust.

Läbi suurepärase puistee, mida pürafid, aananafipuu, wiis tee lõfifitaolise hoone juure, mis näis kui waim keset hlligawaid ja lopsakaid ilupuid.

Sissekäigu juures wõttis ta teine teener wastu, sama tumm kui esimene, ja näitas teed ainult märkide abil.

Mr. Little peatas weel filmapilgu ja watas ringi

Ta teadis, et ta enese on annud wõõra mehe wõimu alla, ilma selle loata ta fikt kindlusest enam ei saa lahtuda. Seisu'ord polenud sugugi meeldiv. Ja palju saladust wõis fikt selles majas peituda.

Mr. Little seadis oma rewolwri taskus lastewalmis.

Mulatt paljastas oma hambad ja hirtwitas, nagu tahaks külalist ta üleilgise ettewaatuse pärast wälja naerda.

Mr. Little astus üle läwe. Ja raske uks ta selja taga wajas iseeneft lufku.

Kõrge westibiül, pingid, palmigrupid, purtskaew, marmorfammaste wähele seinale maalitud loomariigi karksteist kujuk, kõit kalliwääruslik kunstid.

Westibiülil teises otfas awanes äfki uks, ja talle astus wastu wäffe, weidit kõffi waju-
nud mees.

Mr. Little wõhtis talle tardunud pilgul otfa.

Kas oli see mees see, leba ta oli kartnud: selle maja isand? Weel kunagi warem pole-
nud Little näinud suurepärafemat rangapead. Sumiwalgete juuste pärg kattis tugewat pea-
lage. O'jaestne oli peaagu kortsubeta, filmari-
põmed lopsakad ja walged kui peajuunfiedit, nina laia seljaga oli suursugune, habemetu suu kitsas ja peidetud energias kõnelew; samast omaduseft kõneles ettetäktiw lõug.

Mõjukad olid ta filmad, sest neift kõneles headus ja rahu.

Rehatuju ei wästanud just täifsa pea möö-
tudele; õpetlane polenud suur, ja ta oli weidit kõffi waju-
unud.

Ta liigutuste elamus ja ta ülespidamise wärtus õlefid sobinud 40. aastasele.

Professor Bratt oli mr. Little'i lõpult wõitnud.

Siutas käed külalistele; lahutatud ja ras-
ket lõõd mittetundwad käed.

(Särgneb).

Lindwest. **Kilingi Nõmmelt** : Paul Kangur **Side pataljoni**st: F. Karjahärm, **Petserist**: Laine Kangro, **Püistwerest**: A. Kulu, Ed. Laar. **Hallistest**: A. Kuusik, J. Lainas. **Kasarist**: K. Lemmegas. **Palamuselt**: M. Lõök. **Pärnu-Jakobist**: M. Lewand, Joh. Sepp. **Tapalt**: E. Luuk, Karl Pärt. **Nõmmelt**: K. Müller, **Eiwast**: Epy Mirka, Leopold Matt, Joh. Teder. **Kuresaarest**: J. Matt. **Woldist**: W. Pung. **Mõisakülast**: Mihkel Palu, **Türi-Allikult**: M. Paulus. **Raasikult**: M. Sõerde. **Koon-gast**: Joh. Loomann. **Rõngust**: Karl Tobber, J. Kuigo. **Tõrwast**: A. Tartow

Sangastest: E. Uldenägu. **Kolgast**: Jakob Wilippus. **Aserist**: T. Weigei. **Ko-lust**: J. Wiitmann. **Loodist**: August Allik.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Ferenc Molnari — „Päl tänawa poisid“ — **Milda Käng**, Pärnus, Rütli tän. 53. 2) A. H. Tammsaare — „Üle piiri“ — **Herta Wälja**, Tallinnas, Mäe Kalda 10-6. 3) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest — **Artemi Soll** Tartus, Kesk tän. 19.

„Romaani“ talitus.

„Romaani“ tellimishinnad 1924 aasta peale on järgmised:

Aasta peale	(24 Nr.)	M. 750.—
½ aastat	(12 Nr.)	M. 400.—
¼ „	(6 Nr.)	M. 225.—
kuu peale	(2 Nr.)	M. 80.—
Üksik number		M. 40.—

Tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik post-kontorid, „Romaani“ esitused ja tatitus:

Müüriwahe tän. 16. uks B. (Laenu Panga majas) Tallinn.

Kirjastus-osaühisus „ARENG“

Ainult 400 marka

maksab „Romaani“ alates nr. 12-ga aasta lõpuni otse talitusest tellides. Rutake tellimisega!

„Romaani“ talitus,
Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16.

